

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE
ALANINDA
ÖĞRETMEN EĞİTİMİ İÇİN
TEMEL BİLGİLER VE UYGULAMA
ÖRNEKLERİ**

**Betül ÇETİN
Funda UZDU YILDIZ**

**DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
DİL EĞİTİMİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
(DEDAM)**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE
ALANINDA ÖĞRETMEN EĞİTİMİ İÇİN
TEMEL BİLGİLER VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ**

**Betül ÇETİN
Funda UZDU YILDIZ**

İzmir- 2018

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

DİL EĞİTİMİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (DEDAM)

Yayın No: 09.9999.9010.000/YK.018.003.945

ISBN : 978-975-441-508-7

1. Baskı

Yazarlar: **Betül ÇETİN**
Funda UZDU YILDIZ

İsteme Adresi: Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve
Araştırma Merkezi (DEDAM)

Şehitler Cad. No: 12 Alsancak / İzmir

Tel: 0 232 463 02 67

e-posta: betul.cetin@deu.edu.tr funda.uzdu@deu.edu.tr

Basım Yeri: Dokuz Eylül Üniversitesi Matbaası

Basım Tarihi: 18.05.2018

Basım Adedi: 300

Basım Yeri Adresi : Dokuz Eylül Üniversitesi Matbaası
DEU Tınaztepe Kampüsü 35390 Buca- İzmir

Tel: 0(232) 301 93 00 - Fax: 0(232) 301 93 13

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı yazarların izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

©Tüm hakları saklıdır.

ÖNSÖZ

Kitabın Hedef Kitlesi

- Lisans programlarında yabancı dil olarak Türkçe dersi veren öğretim elemanları,
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programları hazırlayıcıları ve uygulayıcıları,
- Kişisel olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kendini geliştirmek isteyen öğretmen/okutman/öğrenciler.

Kitabı kullanacak olan eğitimcilerin alanla ilgili kuramsal açıdan bilgi sahibi olduğu varsayımı ile hazırlanmış olan kitap bir el kitabı niteliğinde düşünülmüş öğrencilere/katılımcılara sunulacak basit etkinlik örnekleriyle düzenlenmiştir. Kitabın uygulayıcıları, bölümlerdeki içeriklerle ilgili bilgi sahibi değilse yararlanılan ve önerilen kaynaklar bölümünde yer alan çalışmalardan bilgi edinebilirler.

Kitabın İçeriği

Kitap, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kitap aracılığıyla eğitim görece katılımcıların (öğretmen ve öğretmen adaylarının) yabancı dil olarak Türkçe öğretimi hakkında bakış açılarını şekillendirmek amacı taşımaktadır. Bu amaca yönelik olarak Türkçenin “yabancı dil” olarak öğretiminin “anadili” öğretiminden farklı olduğu bilgisine ve ihtiyaç duyulan diğer bilgilere yer verilmiştir.

İkinci bölüm dilsel bilgileri içermektedir. Dil öğretmenlerinin akademik düzeyde olmasa da iyi bir dil çözümleyicisi olmaları beklenir. Bu sebeple kitapta, öncelikle dil öğretimi için gerekli olduğunu düşünülen dilsel bilgilere yer verilmiştir. Dilsel bilgilere öğretmenlere farkındalık sağlayacak, ne tür bilgiye hangi yolla ulaşabileceklerini gösterecek oranda ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sırasında gerek duyacakları düşünülen alanlar çerçevesinde değinilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise yabancı dil öğretmenlerinin bilmesi gereken yöntem, metin uyarlama ve malzeme hazırlama konuları dilsel beceriler çerçevesinde ele alınmıştır.

Kitapta her başlık altında iki alt başlık yer almaktadır: Eğiticiye Notlar ve Çalışma Kağıtları.

Eğiticiye notlar bölümünde işleniş konusunda öneriler, Çalışma Kağıtları bölümünde ise katılımcılarla birlikte yapılabilecek etkinlikler yer almaktadır.

Kitabın Kullanımı

Kitap kullanılarak yapılacak derslerde eğitimcilerle önerimiz, konuyla ilgili eğiticiye notlar bölümlerinin tamamını okuyarak derslerine başlamalarıdır. Bu kısımda aşama aşama işlenişe yönelik öneriler sunulmaktadır. Katılımcı profiline bağılı olarak bölümler arasında yer değıştirme, çıkarma, ekleme yapılması mümkündür.

Çalışma kağıtlarında katılımcılara verilmeden önce kesilmesi gerektiğı düşünölen yerlerde makas işareti kullanılmıştır. Bazı etkinliklerde katılımcıların bir sonraki etkinliğı görmesi, işlenen etkinliğın amacını ve önemini kaybettirdiğinden tam sayfa olarak katılımcılara sunulmamasını öneririz.

Kitapta yer alan bilgi notları bölümleri yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından gerekli olduğı düşünölen bölümlerdir. Bu bilgilerin katılımcılara aktarılması önemlidir. Bilgi notlarına genellikle katılımcıların konu ile ilgili düşünmelerini sağladıktan sonra değınilmesi daha anlamlı olacaktır. Bilgiler sunular şeklinde yansıtılarak katılımcılara aktarılabilir.

Kitapta yer alan etkinlikler yapılmaya başlanmadan önce gruptaki katılımcı sayısına bağılı olarak gruplar oluşturulabilir. Tüm etkinlikler gruplar halinde tamamlanabilir. Bir sertifika programında yapılacak derslerde kullanıldığında farklı art alan bilgisine sahip öğretmen ya da öğretmen adaylarının birbiri ile bilgi paylaşımına gitmesi, grupta yer alan bireylerin yararına olacaktır.

Grupların tüm üretimlerini bir dosyada toplayıp gelişim dosyası oluşturmalarını isteyebilirsiniz. Lisans eğitimlerinde kullanılması durumunda kitabın işlenmesinin ardından yapılacak öğrenci değıerlendirmesinde bu gelişim dosyaları not verilirken kullanılabilir.

Bölüm başlarında yer alan içerik tablolarında uygulama için gerekli olduğunu düşündüğümüz süreleri belirttik. Tabii ki katılımcılarınızın profiline göre farklılıklar görölecektir. Önerilen süreler kitapta yer alan malzemeler kullanılarak tamamlanmış sekiz öğretmen eğitimi programında kullanılan ortalama süre temel alınarak belirlenmiştir.

Kitabı bireysel olarak kendini değıştirmek amacıyla kullanmak isteyen öğretmen ya da öğretmen adayları yönergeleri takip edip alıştırmaları kendileri de yapabilirler. Bilgi notları bölümlerini okuyup etkinliklere verdikleri yanıtları değıerlendirebilirler.

Şema 1’de bölümler ve bölümlerin amaçlarına yönelik bilgiler yer almaktadır.

Şema 1: Bölümler, Amaçlar ve Önerilen Süreler

Başlık	İçerik	Önerilen Süre
1. 1. Genel Bilgiler	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için ne tür alanların bilgisine ihtiyacımız vardır?	25 dk
1. 2. Yabancı Dil Öğretimi	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin anadili öğretimi ve diğer yabancı dillerin öğretimi ile benzerlik ve farklılıkları nelerdir?	20 dk
2.1. Sesbilimsel Özellikler	Sesbilimsel özelliklerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki önemli noktaları nelerdir?	90 dk
2. 2. Biçimbilimsel Özellikler	Türkçenin en genel biçimbilimsel özellikleri nelerdir? Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında dilbilgisi öğretimi için hazırlık nasıl yapılabilir?	90 dk
2. 3. Sözvarlığı	Sözvarlığı nedir? Neleri içerir? Öğretiminde önemli noktalar nelerdir?	90 dk
2. 4. Sözdizim	Sözdizimde önemli noktalar nelerdir? Öğretiminde önemli noktalar nelerdir?	90 dk
2. 5. Edimbilim	Edimbilimsel bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl kullanılır?	90 dk
2. 6. Toplumdilbilim	Toplumdilbilimsel araştırmaların sonuçları dil öğretimine nasıl yansır?	90 dk
3. 1. İletişimsel Edinç Yöntemler ve	Öğrencilerinizin beklentileri doğrultusunda en uygun teknikler hangisi/hangileridir? Öğretimin en temel amaçları çerçevesinde yabancı dil öğretim yöntemleri nasıl ele alınabilir?	50 dk
3. 2. Metin Uyarlama	Dil düzeylerine bağlı olarak özgün metinler ders malzemesi olarak nasıl kullanılabilir?	50 dk
3. 3. Dilsel Beceriler	Dilsel beceriler nelerdir? Becerilerin geliştirilmesi ile sözü edilen nedir?	50 dk
3. 4. Malzeme Hazırlama	Malzeme seçme, malzeme uyarlama ve malzeme hazırlama süreçleri nelerdir?	200 dk
3. 5. Değerlendirme	Öğrenci nasıl değerlendirilebilir? Beceriler nasıl değerlendirilebilir? Sınav nasıl hazırlanabilir?	50 dk

Kullanım Önerileri

-Tüm etkinlerin gruplar halinde yapılmasının etkili olduğunu düşünüyoruz.

-Katılımcılarınızın dil ile ilgili anabilim dallarında öğrenci olması durumunda vereceğiniz kuramsal bilgileri basitleştirmek gerekebilir.

-Bir sertifika programında kullacaksanız katılımcılarınızın dilbilim, dil ve edebiyat ve dil öğretmenliği programlarından mezun kişilerden oluşması yönünde bir ölçüt kullanabilirsiniz. Aksi takdirde hiçbir ortak noktada buluşamayacağınızdan başarısızlıkla sonuçlanması çok yüksek ihtimaldir.

Mezuniyet ölçütünü taşımayanlar için en az 3 yıl dil öğretmenliği yapmış olmak şeklinde bir ölçüt sunabilirsiniz. Dil öğretmenliği deneyimi, katılımcının sizin anlattıklarınızı çok hızlı bir biçimde kavramasını sağlayacaktır.

- Birinci bölümdeki çalışmalara başlamadan önce katılımcılarınıza yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan kitaplardan örnekler gösterebilirsiniz. Hiç deneyimi olmayan katılımcılara fikir verecektir.

-Tüm çalışmaların ardından katılımcılardan belirli konu ve beceriler seçerek diğer katılımcılara gerçek sınıfta sunarmış gibi sunmaları istenebilir. Sunumların ardından katılımcılar birbirlerini değerlendirebilir.

- Sertifika programlarında kullanıldığında katılımcılara gerçek sınıflarda gözlem yapma imkanı sunulmalıdır. Gözlemler verilen bilgilerin somut bir biçimde görülüp değerlendirilmesini sağlayacaktır. Katılımcıların farklı beceri ve düzeylerde en az 20 saat gözlem yapmaları ve bu gözlemleri raporlaştırmaları yararlı olacaktır. Programdan önce yapılacak kısa gözlemler de hiç deneyimi olmayan katılımcılar için faydalı olabilir.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Hakkında Genel Bilgiler

1.1. Genel Bilgiler.....	1
1.2. Yabancı Dil Öğretimi.....	4

2. BÖLÜM

2. Dilsel Bilgiler

2.1. Sesbilimsel Özellikler.....	7
2.2. Biçimbilimsel Özellikler.....	14
2.2.1. <i>Dilbilgisi Öğretimi</i>	20
2.3. Sözcük Varlığı.....	28
2.4. Sözdizim.....	34
2.5. Edimbilim	40
2.6. Toplumdilbilim.....	46
Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar.....	48

3. BÖLÜM

3. Yabancı Dil Öğretimi

3.1. İletişimsel Edinç ve Yöntemler.....	51
3.2. Metin Uyarlama.....	56
3.3. Dilsel Beceriler.....	60
3.4. Malzeme Hazırlama.....	68
3.5. Değerlendirme.....	76
Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar.....	78

1. BÖLÜM

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Başlık	İçerik	Önerilen Süre
1. Genel Bilgiler	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için ne tür alanların bilgisine ihtiyacımız vardır?	25 dk
2. Yabancı Dil Öğretimi	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin anadili öğretimi ve diğer yabancı dillerin öğretimi ile benzerlik ve farklılıkları nelerdir?	20 dk

- Konu:** Gerekli bilgiler
- İçerik:** Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için ne tür alanların bilgisine ihtiyacımız vardır?
- Amaç:** Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapabilmek için ne tür bilgilere sahip olunması gerektiği konusunda ve hangi alanların bilgisine başvurulması gerektiğine yönelik farkındalık kazandırmak.

Katılımcılarının yabancı dil öğretimi konusunda deneyimlerini paylaşması önemlidir. Bu sebeple katılımcılarınıza daha önce yabancı dil öğretimi konusunda deneyimleri olup olmadığını sorarak derse başlayabilirsiniz. Yabancı dil öğretimi ile sözü edilen yabancı dil olarak Türkçe değil, herhangi bir dilin öğretimidir. Deneyimli olanların hangi alanların bilgisine ihtiyaç duyduklarını diğer katılımcılarla paylaşımlarını isteyebilirsiniz.

1. aşama

Katılımcıların birbiri ile paylaşımında bulunmasını sağlamak amacıyla aşağıdaki soruları kullanabilirsiniz.

Örnek Sorular

- Yabancı dil öğrettiniz mi? Hangi dili öğrettiniz?
- Hangi becerilerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yaptınız?
- Malzemelerinizi kendiniz mi oluşturdunuz ya da hazır olan kaynaklardan mı yararlandınız?
- Hangi alanlardan öğrendiğiniz bilgelerinizi kullandınız?
- Ne tür zorluklar yaşadınız? (Yaşadıysanız) Sizce yaşadığınız zorlukların nedeni neydi?
- Sizce ne tür bilgiler bir öğretmeni donanımlı hale getirir?

2. aşama

Çalışma Kağıdı 1'de yer alan "A" etkinliğini katılımcılara dağıtabilirsiniz.

Cevaplar: 1.k, 2.b, 3.a, 4.j, 5.g, 6.h, 7.c, 8.d, 9.i, 10.i, 11.e, 12.f

Çalışma Kağıdı 1'de yer alan etkinliklerin sadece beyin fırtınası yapmak amacıyla gerçekleştirildiğini ve bağlantıların ilerleyen etkinliklerde ele alınacağını belirtirebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Sözlü ya da yazılı olan tüm dilsel üretimler bir metin oluşturur. Metin oluşturma biçimsel, anlamsal ve kullanımsal kuralları vardır. Bazı kurallar yazılı yapısal kurallardır ancak bazı kurallar toplumsal ve kültürel özelliklerle şekillenirler. Dilbilgisel olarak doğru tümceler üretebilirsiniz ancak ürettiğiniz tümceler bağlama göre uygun olmayabilir, doğru bilgi içermeyebilir, eksik olabilir, toplumsal açıdan "ayıp" olabilir. Bütün bu bilgiler dilbilim ve ilgili alanlarda çalışma konularında ele alınır. Bir metin üretebilmek için açık (explicit) ya da örtük olarak (implicit) ses, biçimbirim, sözcük, tümce ve metin bilgisine sahip olmanız gerekir.

Yabancı öğrenciler için planlanacak derslerde de öğretmenin dil hakkındaki bilgilere hakim olması gerekir. Öğrencilerine sunacağı kısa bir tanışma diyalogundan, bilgilendirici metinlere, mektuplardan, öykülere kadar tüm metin tür ve tiplerinde dilbilim ve ilgili alanların bilgisini kullanması gerekir. Bu bilgi akademik düzeyde bir bilgi olmasa da hakimiyet öğretmene özgüven sağlar.

3. aşama

Çalışma Kağıdı 1'deki "B" etkinliğinde yer alan bilgileri incelemeleri için öğrencilere dağıtabilir ya da bu içerikte bir sunu hazırlayıp yansıtarak öğrencilere gösterebilirsiniz.

Çalışma kağıdındaki konular bundan sonraki etkinliklerde ele alınacak bilgilerdir.

Çalışma Kağıdı-1

A. Aşağıdaki sorunlar/durumlar ile ilgili alanı eşleştirin.

1. A1 düzeyinde öğrencilerim var ama sesletim konusunda sıkıntıları var. Bazen ne söylemek istediklerini anlayamıyorum.
2. Sınıftaki dikkati üzerimde toplayamıyorum. Kimse beni dinlemiyor.
3. Bir dilbilgisi konusunu açıklarken özellikle ses uyumları ile ilgili istisnalarla karşılaştığım için öğrencilere genel kuralları vermekte zorlanıyorum.
4. Öğrenciler çok mutsuz.
5. Öğretmek istediğim yapıyı nasıl bir yolla öğrenciye sunacağımı bilemiyorum.
6. Deyimlerin anlamlarını öğretirken deyimlerdeki sözcüklerin anlamlarını tek tek açıklamalı mıyım?
7. Şimdi öğrencilere yazma etkinliği mi yaptıracağım yoksa konuşma mı?
8. Yeni başlayan öğrenciler ile 3 aydır gelen öğrencileri birbirine karıştırsam dersi yapabilir miyim?
9. Öğrenciler sokakta çeşitli ağızları duyuyorlar, ben hangisini öğreteceğim?
10. Bir sürü alıştırma var, hangisini yapacağım?
11. Elimde bir materyal var ama tümü bence uygun değil. Ne yapacağım?
12. Sınavda nasıl sorular sormam lazım?

- a. Biçimbilim
- b. Sınıf yönetimi
- c. Dilsel beceriler
- d. Dil öğretiminde düzey kavramı
- e. Materyal uyarlama
- f. Değerlendirme
- g. Yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri
- h. Sözvarlığı öğretimi
- ı. Materyal seçimi
- i. Toplumdilbilim
- j. Motivasyon (Bireysel farklılıklar)
- k. Sesbilim

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

B. İnceleyelim- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapabilmek için ne tür bilgilere ihtiyacımız var?

Dilin biçimsel anlamsal ve kullanımsal özelliklerini inceleyen tüm alanlar

Sesbilim
Biçimbilim
Sözvarlığı
SözdizimEdimbilim
Toplumdilbilim
Metindilbilim
vb.

Dil Düzeyleri

A1
A2
B1
B2
C1

Öğretmenlik Bilgisi

Sınıf Yönetimi
Ölçme ve Değerlendirme
Yöntem Bilgisi vb.

Materyal Hazırlama

Materyal Seçimi
Materyal Uyarlama
Materyal Hazırlama

Genel Kültür

Edebiyat
Tarih
Dünyadaki Gelişmeler
vb.

- Konu:** Yabancı dil öğretimi
- İçerik:** Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin anadili öğretimi ve diğer yabancı dillerin öğretimi ile benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- Amaç:** Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için kullanılacak yöntem ve tekniklerin anadili öğretimi için kullanılan teknik ve yöntemlerden ne tür farklılıklar gösterdiğine yönelik farkındalık sağlamak.

Katılımcılarının daha önce anadili eğitimi sınıflarında görev alıp almadığını sorarak başlayabilirsiniz. Görev alanların bu konudaki deneyimlerini özellikle eğitimlerin amacının ne olduğuna ilişkin sorularla yönlendirerek paylaşmasını isteyebilirsiniz.

1. aşama

Katılımcıların birbiri ile paylaşımda bulunmasını sağlamak amacıyla aşağıdaki soruları kullanabilirsiniz. (Anadili eğitimi sınıflarında görev alan katılımcınız yoksa bu aşamayı atlayabilirsiniz ya da sadece yorumlamak ve fikir alışverişinde kullanmak amacıyla aşağıdaki soruları sorabilirsiniz.)

Örnek Sorular

- Anadili eğitimi sınıflarında görev yaptınız mı?
- Hangi yaş gruplarıyla çalıştınız?
- Sınıftaki en temel amacınız ve alt amaçlarınız neydi?
- Sınıflarda ne tür malzemeler kullandınız?
- Kullandığınız malzemelerin amacının ne olduğunu düşündünüz ve amaçlarınız doğrultusunda dönütler alabildiniz mi?
- Anadili eğitimi sınıflarında öğrencilerin yaş farkı öğretimi ne yönde etkiler?

2. aşama

Çalışma Kağıdı 2'de yer alan "A" etkinliğini katılımcılara dağıtabilirsiniz. Çalışma Kağıdı 2'de yer alan çalışmanın amacı aslında anadili edinim süreci ve yabancı dil öğrenme süreçlerinin aynı olmadığını vurgulamaktır.

Cevaplar: *Anadili edinimi: a., c., d., g., h.*
Yabancı dil öğrenimi: b., d., e., f., g., h., i

Kısa Bir Bilgi

Anadili edinimi, bir yönlendirmeye ihtiyaç duyulmadan, doğal süreçte, çevreden yeterli girdi alınması durumunda gerçekleşen bir süreçtir.

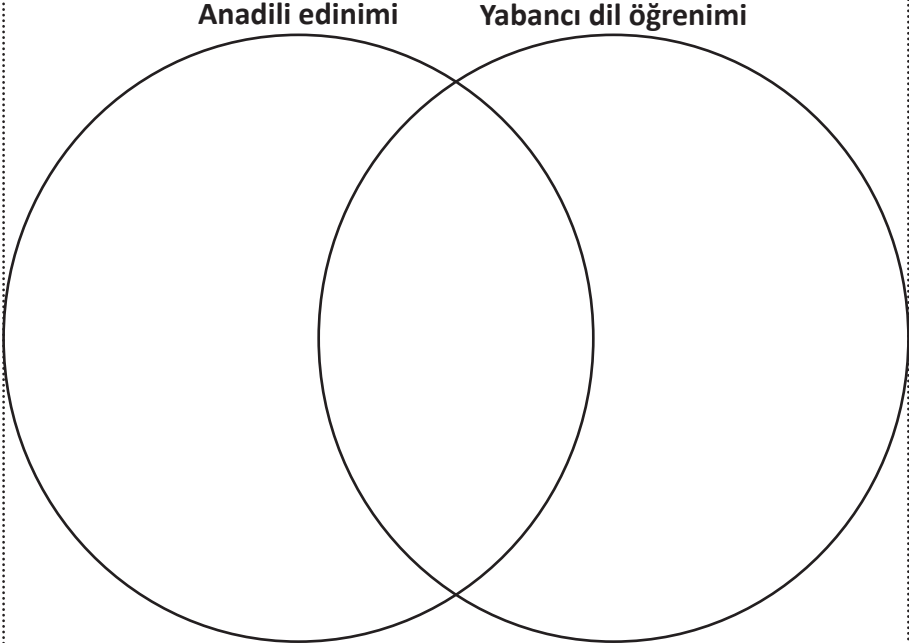
Yabancı dil öğrenimi ise genellikle sınıf ortamında ve öğrencilerin yönlendirilmesiyle gerçekleşir. Anadili olarak edinilmemiş ve 'kritik dönem' olarak adlandırılan, dilin doğal süreç içerisinde edinim yaşı geçildikten sonra diğer bir dili öğrenmektir.

Anadili edinimi bireyin fizyolojik özelliklerine bağlı olarak belirli bir dönemde tamamlanır. İlk ve orta dereceli okullarda yapılan anadili derslerinde öğrencilere anadilini öğretmek değil, anadili ile ilgili farkındalık oluşturma amacı güdülmektedir. Anadili derslerinin en önemli hedefi kavram gelişimini tamamlamaktır. Düşünceleri sistemli bir şekilde dil aracılığıyla sunmaya yönelik bilgiler de yazma ve konuşma eğitimi içerisinde yer almaktadır. Yetişkinler için yabancı dil derslerinde amaçlanan ise var olan dünya bilgisini de kullanarak başka bir dilde algısal ve üretimsel işlemler yapabilmektir. Anadili eğitiminde dünya bilgisini geliştirmek, soyut işlemlere destek olmak varken yabancı dil öğretiminde bunların başka bir dilde ifade edilmiş biçimleri konu edilir. Örneğin anadilinde zaman kavramına ilişkin bilgiler yer alır, yabancı dil derslerinde ise zaman ifadelerinin diğer dilde karşılıklarının öğretilmesi hedeftir.

Çalışma Kağıdı-2

A.Maddeleri aşağıdaki şemaya yerleştirin.

a. Kavram gelişimini içerir.
b. Yönlendirmeli bir süreçtir.
c. Patolojik bir durum olmadığı sürece, anne karnında başlar ve belirli evrelerden geçerek şekillenir.
d. Aynı zamanda dile yönelik farkındalık gelişimidir.
e. Genellikle sınıf ortamında gerçekleşir.
f. ... için yeterli girdinin sağlanması, uygulama ve üretimin yaptırılması gereklidir.
g. Sadece dilbilgisi öğretimi ile gerçekleşemez.
h. Sadece bir dil ile sınırlı kalmayabilir.
i. Daha hızlı, kalıcı, etkili ve herkeste aynı etkiyi bırakarak gerçekleşmesi için yöntemler ve teknikler üzerinde çalışılmaktadır.

Kaynaklar

Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar

- Brown, H. D. (2001). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. London: Longman.
- Grabe, W. & Kaplan, R (1992). *Introduction to Applied Linguistics*. Reading: Addison-Wesley Publishing Company.
- Kocaman, A.& Osam N. (2000). *Uygulamalı Dilbilim-Yabancı Dil Öğretimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Hitit Yayınevi.
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Lightbown, P, M. & Spada, N. (1999). *How Languages are Learned*. Oxford: Oxford University Press.
- O'Malley, J. M & Chamot, A. U. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge University Press.
- Prabhu, N. S. (1987). *Second Language Pedagogy*. Oxford: Oxford University Press.
- Richards, J. C., Rogers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.
- Thornbury, S. (1999). *How to Teach Grammar*. Harlow: Longman.
- Widdowson, H. G. (1997). Approaches to Second Language Teacher Education. in G. R. Tucker & D. Carson (eds.) *Encyclopedia of Language and Education*. Vol. 4. Second Language Education.121-125.

2. BÖLÜM

DİLSEL BİLGİLER

Başlık	İçerik	Önerilen Süre
1.Sesbilimsel Özellikler	Sesbilimsel özelliklerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki önemli noktaları nelerdir?	90 dk
2.Biçimbilimsel Özellikler	Türkçenin en genel biçimbilimsel özellikleri nelerdir? Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında dilbilgisi öğretimi için hazırlık nasıl yapılabilir?	90 dk
3. Sözvarlığı	Sözvarlığı nedir? Neleri içerir? Öğretiminde önemli noktalar nelerdir?	90 dk
4. Sözdizim	Sözdizimde önemli noktalar nelerdir? Öğretiminde önemli noktalar nelerdir?	90 dk
5. Edimbilim	Edimbilimsel bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl kullanılır?	90 dk
6. Toplumdilbilim	Toplumdilbilimsel araştırmaların sonuçları dil öğretimine nasıl yansır?	90 dk

Konu: Sesbilimsel özellikler

İçerik: Sesbilimsel özelliklerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki önemli noktaları nelerdir?

Amaç: Sesbirimler ve vurgu, ezgi gibi bürünsel özelliklerin anlam üzerindeki etkilerini vurgulamak,
Seslerin çıkarılış yeri, süreleri, çıkarılış biçimleri gibi özelliklerine yönelik farkındalık oluşturmak.

Dilin en küçük birimleri seslerdir ve anlam üzerinde etkileri büyüktür. Seslerin yanında bürünsel özellikler de anlamı değiştirir. Sesbilimsel farkındalık büyük önem taşır.

1. aşama

Katılımcılarının yabancı bir dili ilk defa duyan öğrencilerle empati kurmalarını sağlayabilmek amacıyla aşağıda yer alan uydurma bir dille oluşturulmuş diyaloga benzer bir çalışma yapabilirsiniz. Bu diyalog katılımcılarının Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin ilk derslerinde nasıl hissettiklerini ve ilk defa duydukları sözcükler karşısında ne yaptıklarını anlamalarını sağlayabilir. Katılımcılarına gidip X'in ifadesini söyleyip bekleyebilirsiniz. Yanıt alamamanız durumunda diğer bir katılımcı ile deneyip etkinliği sürdürebilirsiniz.

Örnek Diyalog

X: Ziv X, miya ku? (Ben X, Ya sen?)

Y: Ziv Y, kalebise. (Ben de Y, memnun oldum.)

X: Kalebise he. (Ben de memnun oldum.)

Diyalogu katılımcılarınızla yapmayı denedikten sonra nasıl hissettiklerini, neden zorlandıklarını sorabilirsiniz.

2. aşama

Diyalog çalışmasının ardından, yabancılar için Türkçe A1 düzeyinde yaptığınız ilk dersin video kayıtlarını izletebilirsiniz. Bunun için daha önceki derslerinizde kayıt almış olmanız gerekir. Kaydınız yoksa başka bir kurumdan talepte bulunabilirsiniz. Katılımcılarının örnek bir ilk ders görmesi farkındalıkları açısından önemlidir.

3. aşama

Diyalog çalışmasının ardından "Yabancılar Türkçeyi nasıl duyar?" adlı ya da benzer bir video katılımcılara izletilebilir. (www.youtube.com/watch?v=2vjoTLUrepk) Video izletilmeden önce Türkçenin seslerini nasıl değerlendirebileceklerine ilişkin yorumlarını da isteyebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Sesbilim, dillerin ses dizgelerini araştıran dilbilim dalıdır. Dilde anlam ayırıcı özelliği bulunan sesler 'sesbirim' olarak adlandırılır.

Dil sesleri, akciğerden gelen havanın ses aygıtında (ses yolunda- soluk borusu, ses telleri, ağız, diş, dil gibi) çeşitli engellerle karşılaşması ile oluşur.

Anadili edinimi sırasında bireyin ses aygıtındaki (ses yolundaki) kasları anadilinin seslerine göre şekillenir ve bu aygıtın yeni seslere göre şekillenmesi için özel çalışmalar yapılması gerekebilir. Öğrencilerin ilk aşamada tüm sesleri doğru sesletmesi beklenemez. Hatta anadilinde olmayan bir sesi duyup ayırt etmede de zorluk çektikleri görülmektedir. Her dilin sistemde, diğer dillerdeki seslerden çıkış biçimi, yeri, süresi gibi özellikler açısından farklılıklar görülmektedir. Sesbilimde kullanılan birim harf değildir, sestir. Harfler seslerin yazılı dildeki sembolleridir.

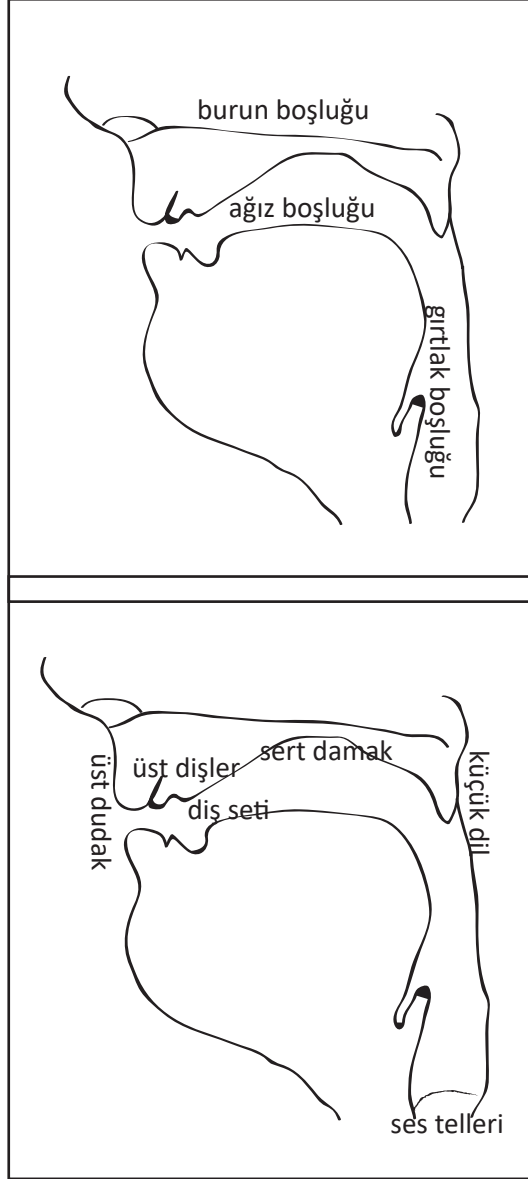
4. aşama

Seslerin hangi yolla çıktığının daha net anlaşılması için Çalışma Kağıdı 1'deki "A" etkinliği katılımcılara çoğaltılarak dağıtılabilir ya da bir sunu içinde gösterilebilir.

Çalışma Kağıdı-1

A. İnceleyelim.

SES AYGITI (SES YOLU)

5. aşama

Dil seslerinin ortak özelliklerine göre sınıflandırıldıklarında en temelde ikiye ayrıldığını hatırlatmak amacıyla Çalışma Kağıdı 2’de yer alan “A” etkinliği katılımcılara dağıtılabilir.

Cevap:

Ünlüler: a, e, ı, i, o, ö, u, ü

Ünsüzler: b, c, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z

Kısa Bir Bilgi

Sesler için iki temel ayırım yapılmaktadır: ünsüzler ve ünlüler. Ünsüzler, akciğerden gelen havanın ses yolunda bir engelle karşılaşarak çıkışı ile oluşan seslerdir. Ünlüler, akciğerden gelen havanın ses yolunda bir engelle karşılaşmadan çıkışı ile oluşan seslerdir.

6. aşama

Daha kolay sesletilebilmeleri için çıkış yeri, çıkış süresi ve çıkış biçimi açısından sesler birbirilerini değiştirebilirler. Bu bilginin aktarılması amacıyla Çalışma Kağıdı 2’deki “B” etkinliğini katılımcılara dağıtılabilir ve etkinlikte yer alan hataları yorumlamalarını isteyebilirsiniz.

Cevap:

Sesler birbirilerini etkilerler. Düşme, yumuşama, benzeşme ve daralma gibi değişimler görülür.

- Ötümsüz (ç, f, h, k, p, s, ş, t) seslerden sonra gelen ekler benzeşme yoluyla ötümsüzleşir.

Örneğin, kitap-ta

- p, ç, t, k ünsüzlerinden sonra ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde bu sesler yumuşar.

Örneğin, ağaç>a ağaca

- Bazı sözcüklere dar ünlü ile başlayan ek geldiğinde ünlü düşmesi yaşanır.

Örneğin, burun>um burnum

- Bazı sözcüklere ünlü harf ile başlayan ek geldiğinde son ünlüde de daralma meydana gelir.

Örneğin, söyle>yor söylüyor

Kısa Bir Bilgi

Seslerin birbirini etkilemelerinin sebebi genellikle en kolay çaba ilkesidir.

Ünsüzler**Çıkış biçimi açısından,**

Patlamalı ünsüzler (plosive)

(b, d, g, p, t, k)

Geniz ünsüzleri (nasal) (m, n)

Çarpmalı ünsüzler (rolled) (r)

Yan daralma ünsüzleri (lateral) (l)

Sürtünücü ünsüzler (fricative) (ç, c, f, h, j, s, ş, v, y, z)

Çıkış yeri açısından

Çift dudak ünsüzleri (bilabial) (p, b, m)

Dudak-diş ünsüzleri (labiodental) (f, v)

Dilucu-dişardı ünsüzleri (dental) (d, t)

Dilucu-dişseti ünsüzleri (palato-alveolar) (n, r, s, z)

Dil-öndamak ünsüzleri (alveo-palatal) (ç, ç, j, ş, y)

Dilucu-öndamak ünsüzleri (apical/platal) (l)

Dil-artdamak ünsüzleri (velar) (k, g)

Gırtlak ünsüzleri (glottal) (h)

Ses tellerinin titreşimi açısından

Ötümlü (voiced) (b, c, d, g, j, l, m, n, r, v, y, z)

Ötümsüz (voiceless) (ç, f, h, k, p, s, ş, t) olarak sınıflandırılır.

Ünlüler**Çene açısına bağlı olarak**

Geniş ünlüler (wide) a, e, o, ö

Dar ünlüler (narrow) ı, i, u, ü

Dudakların biçimine bağlı olarak

Düz ünlüler (unrounded) ı, i, a, e

Yuvarlak ünlüler (rounded) o, ö, u, ü

Dilin devinimine bağlı olarak

Arkadil ünlüleri (back) a, ı, o, u

Öndil ünlüleri (front) e, i, ö, ü

Yapılan bu sınıflandırmalar farklı kaynaklarda farklı terimlerle adlandırılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe açısından seslerin nasıl çıkarıldığının farkında olmak ve çıkarılış biçimlerini, yerlerini göstermek, öğrencilere kolaylık sağlayabilir.

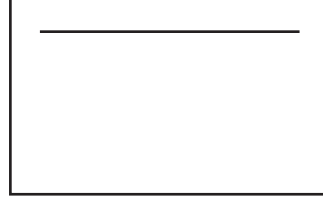
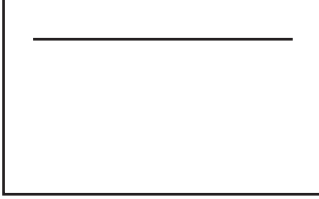
7. aşama

Sesletim çalışmaları ile ilgili beyin fırtınası yapmak amacıyla “C” etkinliğini katılımcılara dağıtılabilir.

Çalışma Kağıdı-2

A. Aşağıda yazılı biçimde gördüğünüz sesleri en temel özellikleri açısından sınıflandırılalım ve başlıklandırılalım.

a, b, c, ç, d, e, f, g, ğ, h, ı, i, j, k, l, m, n, o, ö, p, r, s, ş, t, u, ü, v, y, z

B. Aşağıdaki sözcüklerin hangileri hatalıdır, neden? Bu hataları düzeltmek için öğrencilere nasıl açıklamalar yapılabilir?

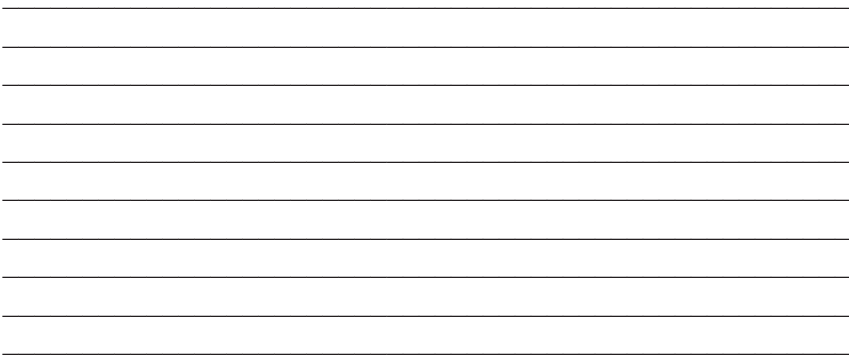
kitapda
ağaçda
defterte
gözlükün

kitapler
saatler
öğrenciler
çantadan

kitapım
bardakdan
bardaka
burunum

C. Seslerin doğru sesletilebilmesi için ne tür etkinlikler yapılabilir? Örnekler verelim.

8. aşama

Çalışma Kağıdı 2'de yer alan "C" etkinliğinin yanıtı olarak sesletim ile ilgili yaptığınız çalışmalardan örnekler sunabilirsiniz. Örneğin yalın çiftlerle (minimal pairs- sadece bir sesi farklı olan anlamlı ya da anlamsız ses birliktelikleri) hazırlanmış bir etkinlik gösterebilirsiniz. Aşağıdakine benzer bir örneği katılımcılarınıza sunabilirsiniz. Yabancılar için Türkçe kitaplarında benzer çalışmalar yer almaktadır.

Dinle ve seç.

a. gel	b. sel	c. kel
a. göl	b. gol	c. gül
a. bil	b. bul	c. pul
a. yaz	b. yas	c. yaş

9. aşama

Vurgunun öneminin fark edilmesi amacıyla Çalışma Kağıdı 3'te yer alan "A" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz. Sesteş biçimbirimlerin eklendiği sözcüklerde vurgunun anlam ayırt edici özellik taşıdığı görülmektedir.

Cevap:

ben dokTORum benim doktorUM

Kısa Bir Bilgi**Bürünsel Özellikler**

Seslerin çıkış özelliklerinin yanında, vurgu, ezgi, kavşak gibi bürünsel özellikler de anlamın değişmesine yol açar.

Vurgu, bir sözcükteki ya da bir öbekteki bir seslemin diğerlerinden daha baskılı söylenmesidir. Vurgu anlamın değişmesine neden olur.

Örneğin

- eşsesli yer adlarında vurgu ilk seslemededir.

Mısır- mısır, Ağrı-ağrı, Tókat-tokát,

-(-mA) eki olumsuzluk bildiriyorsa vurgu kendinden bir önceki seslemededir.

okúma, yápmá, sevmíyor.

-(-mA) biçimbirimi adlaştırma belirticisi işlevindeyse vurgulu sesletilir.

Okumá kitabı, sarmá.

10. aşama

Ezginin anlamı nasıl etkilendiğini görmek amacıyla "B" ve "C" etkinliklerini dağıtabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi**Ezgi**

Konuşma sırasında tümcelerdekisilem, biçimbirim ve sözcükleri kapsayan ton değişimlerinin oluşturduğu bütünlüktür.

Ezgi Türleri:

Biten/Düşen Ezgi: Tümcenin bittiğini ileten ezgidir. Bu ezgi türünde ses tonu tümcenin sonunda düşer.

Ali bugün okula gelmedi.

Süren Ezgi: Bildirilmek istenenin bitmediğini iletir.

Ali bugün okula gelmedi ama...

Yükselen Ezgi: Bir konuda yanıt istenildiğini ileten ezgidir.

Ali bugün okula geldi mi?

11. aşama

Konuşma arasında iki birim arasındaki duraklarımızın anlamı ne kadar etkilendiğini göstermek amacıyla "D" etkinliğini katılımcılara dağıtabilirsiniz.

Cevap:

balkon açılmış / balkona çıkmış.

dolmayı büyük sever / dolmayı büyükse ver.

Kısa Bir Bilgi**Kavşak ve Duraklar**

Konuşma sırasında anlam değişikliğine yol açacak olan ulamayı ortadan kaldırmak için verilen kısa aralardır.

! Sesler ve diğer bürünsel özellikler anlamın değişmesine neden olur. Yabancılar Türkçe öğretiminde öğretmen, konu hakkında bilgi sahibi olması, öğrencilere farkındalık sağlayacak etkinlikler hazırlayabilmesi ve bu etkinlikleri uygulayabilmesi, öğrencinin yaptığı hataları düzeltebilmesi önemlidir.

Çalışma Kağıdı-3

A. Aşağıdaki sözcükleri parantez içinde yer alan bilgiyi dikkate alarak okuyalım. Sesletiminizde nasıl bir fark oldu?

doktorum (ben)

doktorum (benim)

şoförüm (ben)

şoförüm (benim)

öğretmenim (ben)

öğretmenim (benim)

B. Aşağıdaki tümceleri okuyalım.

Ali bugün okula gelmedi.

Ali bugün okula gelmedi ama...

Ali bugün okula geldi mi?

C. Aşağıdaki tümceleri parantez içinde verilen duyguları vererek okuyalım.

Ali bugün okula gelmedi.

(kızıyor)

Ali bugün okula gelmedi ama...

(şaşıyor)

Ali bugün okula geldi mi?

(kaygılanıyor)

Ali bugün okula geldi?

(onay bekliyor)

D. Aşağıdaki sesleri anlamlı tümceler olacak şekilde ayıralım. Kaç farklı okuma ve okumalara bağlı olarak kaç farklı anlamları olabilir?

balkonaçıkmiş.

dolmayibüyüksever

Konu:	Biçimbilimsel özellikler
İçerik:	Biçimbilimsel özelliklerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki önemli noktaları nelerdir?
Amaç:	Türkçede eklerin/biçimbirimlerin temel özellikleri hakkında bilgi vermek Dillerin yapısında farklılıklar olduğuna dair farkındalık kazandırmak Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde düzeylere yönelik biçimbirimlerin -dilbilgisi konularının- sıralanışı hakkında taslak bir izlenim sunmak

1 aşama

Türkçedeki biçimbirimler hakkında katılımcılara farkındalık kazandırmak amacıyla bazı sözcükleri kök ve eklerine ayırmaları için Çalışma Kağıdı 4'te yer alan "A" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Cevap:

hareket-siz-leş-tikçe

kara-la-ma-lar-ım-ı

kol-la-malı-y-dı-m

his-siz-leş-tir-il-miş-tir

Kısa Bir Bilgi

Eklemeli bir dil olan Türkçe çok zengin biçimbilimsel bir yapıya sahiptir. Sözcükler sonlarına art arda ekler konularak yüzlerce farklı sözcüğe dönüştürülebilir. Birçok dilde sözcükten ayrı olarak yazılan ilgeçler, Türkçede genelde bir sonek olarak sözcüğe eklenip tek bir sözcük oluşturur. Benzer şekilde kişi, yardımcı eylem gibi birçok ayrı yazılan sözcük, Türkçede yine ekler aracılığıyla ifade edilir. Bu nedenle, bir başka dilde uzun bir tümce ile ifade edilen deyişlerin Türkçede tek bir sözcük ile ifade edilmesi çok rastlanan bir durumdur. Türkçede bir sözcüğün ekler yardımı ile dönüştürülebileceği farklı sözcük sayısı kuramsal olarak sonsuzdur.

Biçimbilimin türetimsel ve çekimsel olarak ele alınan iki alanı bulunmaktadır. Türetimsel biçimbilim sözcük oluşturma kurallarıyla ilgilidir ve dillerin söz varlığına yöneliktir. Çekimsel biçimbilim ise sözcüklerin sözdizimde yer alışıyla ilgilidir.

Türkçede türetim eklerle ve sözcüklerin bileşimleriyle gerçekleşebilir. Çekim ekleri sözcüklerin sözdizimsel kullanımlarında birbirleriyle bağlantılarını belirleyen eklerdir.

Dilbilgisel ulamlar, temel olarak adıl ulamlar ve eylemcil ulamlar olarak iki sınıfa ayrılmaktadır.

Adıl çekim ekleri çokluk, iyelik, durum gibi ulamlardır. Örn: kalem-ler-im-de...

Eylemcil çekim ekleri ise zaman, görünüş, kişi, kip, çatı gibi ulamlardan oluşur. Örn: oku-malı-ydı-k....

2. aşama

Türkçedeki bazı biçimbirimlerin farklı görünüşleri ve özellikleri vardır. Bunlar hakkında bilgilendirme yapabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Sıfır biçimcik: Eksiz görünüşler için kullanılır. 3. kişi zaman ve kip görünümü ile durum eklerinden eksiz biçim olarak geçen yalın hali (gel+di+Ø).

Portmanto biçimcik: Bir biçimde birden çok görev yer alır ancak bu çözümlenemez düzeydedir. Geldi-k biçiminde «k» hem kişi hem çokluk belirtir. Ancak bu tek biçimde çözümlenemez. Geldi-n-iz biçiminde kişi ve çokluk ayrı biçimlerde ancak 1. kişi çoğulda bu görülmez.

Tekçil biçimcik: Yalnızca bir sözcükte görülen türetimlerdir. Yağ-mur, er-kek gibi sözcüklerde görülmektedir. Türemiş biçimde oldukları kök biçimlerinden anlaşılmakta olup ekler artık üretken değildirler. Bu sözcükleri kök sözcük gibi değerlendirmek gerekir.

Çalışma Kağıdı-4

A. Aşağıdaki sözcükleri eklerine ayıralım.

hareketsizleştikçe	-->	_____
karalamalarımı	-->	_____
kollamalıydım	-->	_____
hissizleştirilmiştir	-->	_____

3. aşama

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde biçimbirimlerin sıralamasında, diğer alanlarda olduğu gibi sıklık çalışmalarından yararlanılabilir. Yazılı ya da sözlü dil sıklıkları farklılık göstermekte olup, dil öğretiminde daha çok sözlü dil verilerinden yararlanılmaktadır. Sözlü dildeki biçimbirimler üzerine yapılan bir çalışmada en sık kullanılan biçimbirimlerin bazıları Çalışma Kağıdı 5'te yer almaktadır. Tabloyu katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz ya da sunu aracılığıyla gösterebilirsiniz. Tablolarda durum eklerinin -(I)yor ve -DI zaman eklerinin, olumsuzluk ve çoğul eklerinin sıklık görünümünün yüksek olduğu ve öğretim planlamasında da A1 temel düzeyde yer aldığı söylenebilir. Kişi olarak 3. tekil kişi biçiminin en sık olduğu belirtilebilir. Ayrıca sözlü dilde rastlanmayan biçimbirimlerin olduğundan da söz edilebilir. Örneğin -mAktA, -mAII gibi.

4. aşama

Türkçede aynı biçimde fakat farklı anlam ve işlevle kullanılan eklerin olduğunu ve bu farkların öğretimde önemsenmesi gerektiğini göstermek amacıyla Çalışma Kağıdı 5'te yer alan "B" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Örnek Türetilimler

*İzmirli, tuzlu, altılı, çocuklu, sizli bizli
kitapçı, anneci, simitçi,
tuzla-, genelle-, kaşıkla- bıçakla-, solla-*

5. aşama

Türkçenin yapısına ilişkin bilgilerin ardından katılımcılarınızın diğer dillerin genel özellikleri hakkında farkındalık kazanabilmeleri için dünya dillerinin yapısal ve köken bakımından nasıl sınıflandırıldığından söz edebilirsiniz. Her dil hakkında olmasa da genel olarak diller hakkında bilgi sahibi olmak öğretmen için önemlidir.

Kısa Bir Bilgi

Dillerin Sınıflandırılması

Dünya dilleri, türlere göre yapılan biçimbilgisel sınıflandırma ve kökene göre yapılan tarihsel sınıflandırma olarak iki değişik açıdan sınıflandırılır.

1.Biçimbilgisel Sınıflandırma

Bu sınıflandırma büyük ölçüde dilbilgisel yapılarında benzerlik bulunan dilleri bir grupta toplar.

1.1.Tek Heceli Diller:

Sözcüklerin çekimli halleri yoktur. Sözcükler, büküme uğramadan ve değişmeden sabit bir şekilde kaldığı için dilbilgisel ve anlamsal ilgileri tümce içerisinde bulunduğu yere göre belirlenir. Sözcükler, tümce içindeki yerlerine ve diğer sözcüklerle yan yana gelmelerine göre farklı anlam ve görev üstlenirler. Bu yapıdaki dillerde tümce vurgusu ve sözcük vurgusu çok büyük önem teşkil etmektedir. Tek bir sözcük farklı tonlarda söylendiğinde birçok değişik anlamı karşılayabilmektedir. Çince, Tibetçe, Siyamca, Tek Heceli Diller grubuna giren dillerdendir.

1.2.Bağlantılı (Eklemeli) Diller:

Eklemeli diller: (Bitişken diller, Bitişimli diller, bağlantılı diller) Bu yapıdaki dillerde ad ve eylem çekimleri ile yeni sözcüklerin türetilmesinde, kök değişikliğe uğramaz. Kökten önce ya da kökün sonuna bazı ekler getirilerek sözcük türetilmesi ya da çekimlenmesi yapılabilir. Ural-Alтай dil ailesi bu yapıda bir dildir. Eklemeli diller kendi içinden baştan eklemeli diller ve sondan eklemeli diller olmak üzere iki grupta incelenebilir. Sondan Eklemeli Dillere örnek olarak Türkçe, Macarca, Moğolca verilebilir.

Çalışma Kağıdı-5

A. İnceleyelim. Türetim ve Çekim Ekleri Sıklık Tablosu

Türetim Ekleri	Ekler	Sıklık	Çekim Ekleri	Ek	Sıklık
eylemden ad yapan türetim ekleri	-(I)K	%3	Adcıl Çekim Ekleri		
	-(I)ntl	%2	3. Tekil iyelik eki	-(s)I	%8
	-(I)m	%2	bulunma durumu eki	-DA	%6
eylemden eylem yapan türetim ekleri	-(I)t	%1	yönelme durumu eki	-(n)/(y)A	%5
	-(I)ştlr	%1	belirtme durumu eki	-(n)/(y)I	%5
	-(I)ş	%1	çoğul ardılı	-(n)IAr	%4
addan eylem yapan türetim ekleri	-IA	%6	Eylemcil Çekim Ekleri		
	-A	%4	3. Tekil kişi eki	- Ø	%13
	-IAAn	%2	şimdili zaman eki	-(I)yor	%7
addan ad yapan türetim ekleri	-II	%7	1. tekil kişi ardılı	-(I)m/-(y)Im	%5
	-IIk	%5	belirli geçmiş zaman eki	-DI	%4
	-CA	%3	olumsuzluk eki	-mA/-mI	%3
	-CI	%3			

B. Aşağıdaki eklerle sözcükler üretelim.

-II
-CI
-IA

Türettiğimiz sözcüklerdeki eklerin aynı işlevle kullanıp kullanılmadığına bakalım ve işlevlerine göre gruplar oluşturalım.

-II

-CI

-IA

1.3. Bükümlü Diller (Çekimli diller)

Bu yapıdaki dillerde, çekim esnasında ve yeni kelimeler yapılırken sözcük kökleri çoğunlukla değişir ve bambaşka biçime gelir. Ekler sözcüğün önüne, ortasına ya da sonuna getirilebilir. Bazı dillerde de sözcük kökü ile yeni sözcük veya sözcük çekimi arasında her zaman açık bir bağ, ilgiyi gösteren bir belirti vardır. Sözcük kökündeki asli sesler yeni türetilen sözcükte hep aynı biçimde kalırlar. Hint-Avrupa dilleri ve Sami dilleri Çekimli diller kategorisinde ele alınırlar. Arapça kök bükümlü; Yunan, Romen ve Germen dilleri gövde bükümlü dillerdendir.

1.4. Çok Bükümlü Diller

Bu dillere örnek olarak Groenland bölgesindeki Eskimo dili gösterilebilir. Bu dillerde tek bir köke eklenen belirteç ve takılarla ya da kökün dönüşümleriyle uzayan sözcük bir tümce oluşturur. Tümcenin bölümleri belli bir biçimde sıralanmalıdır, sıralanma anlam ayırıcı bir işlevdir.

2. KÖKENE GÖRE SINIFLAMA

Sesletim biçimi, sözdizim, söz dağarcığı, biçimbilimsel özellikler açısından ortak öğeler taşıyan diller aynı dil ailesinde değerlendirilir. Kaynaklarda belirtilen sınıflamaları incelediğimizde başlıca sekiz dil ailesinden söz edilmektedir.

1. Ural-Altay Dil Ailesi

Ural Kolu: Fince, Macarca, Estonyaca...

Altay Kolu: Türkçe, Moğolca...

2. Hint-Avrupa Dil Ailesi: İngilizce, Fransızca**3. Kafkas Dilleri: Gürcüce, Çeçence...****4. Hami-Sami Dilleri: Arapça, İbranice...****5. Nil Havzası Dil Grubu: Uganda ve Nil havzasının genelinde konuşulan diller****6. Nijer-Kongo Dilleri: Afrika kıtasındaki diller****7. Doğu Asya ve Polinezya Dilleri: Çin-Tibet, Malezya dilleri gibi.****8. Amerika Yerli Dilleri**

! Dillerin sınıflandırılmasına yönelik bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin karşılaşılabilecekleri olası zorlukları öngörmeyi sağlayacaktır. Katılımcılara bu farklılıklara yönelik nedenleri görebilmeleri için dil aileleri hakkında genel de olsa bilgi sahibi olmalarının gerekli olduğunu belirtabilirsiniz.

6. aşama

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilbilgisi konularının sıralanışı önemlidir. Bu konuda farklı kaynaklarda farklı sıralamalar görmek mümkündür. Katılımcılarınıza seçeceğiniz kitaplardan örnek sıralamalar gösterebilirsiniz. Biçimbirimin farklı işlevlerinin farklı düzeylerde öğretildiği vurgulanabilir. Çalışma Kağıdı 6'da örnek bir sıralama yer almaktadır. Katılımcılarınıza bu sıralamayı da gösterebilirsiniz.

Çalışma Kağıdı-6

A. İnceleyelim.

A1	-DAn (çıkma durumu)	İyelik ekleri
-lAr (çoğul eki)	-(y)A (yönelme du- rumu)	Ad tamlaması
Evet/hayır soruları (mI?)	Emir kipi	-DAki
-DA (bulunma durumu)	-DI (belirli geçmiş za- man)	İstek Kipi
Var/yok	Bağlaçlar (bu nedenle/ çünkü)	-A göre/-ce
-(I)yor (şimdiki zaman)		-(y)Ip (ulaç)
Koşaç (ek eylem)		-mAk
-Il/ -slz ekleri		-(y)IA (araç)
A2	-AcAk (gelecek zaman)	
(y)I (belirtme durumu)	Öyleyse / o zaman / madem	
-DAn daha / en	-sAnA / -sAnlZA	
-ki	-mAk lazım	
-mAdAn (ulaç)	-mA+iyelik eki lazım/gerek	
ile/-(y)IA	-(I/A)r (geniş zaman)	
-(I)yordu (süren geçmiş zaman)	Belgisiz adıl ve sıfatlar	
ad/sıfat+(y)ken/ad+DA+yken	Dolaysız aktarım	
Belirtili ad tamlaması	-(y)ArAk (ulaç)	
Yer belirticileri	-DIK+iyelik eki için (ulaç)	
Belirtisiz ad tamlaması	-mIş (duyulan geçmiş zaman)	
-DIktAn sonra (ulaç)	-(I)yormuş (süren duyulan geçmiş zaman)	
-mAdAn önce (ulaç)	-Cl / -(y)Icl	
-mA+durum ekleri	-Abil+ir (rica ve izin işlevleri)	
Bağlaçlar (hem ..hem de, ya.. ya da/ ne.. ne de)		

B1	-(I)yor/-I(A)r-ken
-(y)An (ortaç)	(-mAlI+ydl/ymIş+kişi eki)
-DIK+iyelik eki (Ortaç)	Edilgen Çatı
-A ... -A) (ulaç)	(-A/I/r + -DI/-mIş)
-mAlI (gerekliklik)	Dönüşlü Çatı
Geniş Zaman (Geçmiş, Gelecek ve Öneri İşlevleri)	Abil (İstek ve Yeterliliğe bağlı Kullanımlar)
-Abil+şimdiki zaman/geçmiş zaman)	"Kendi"
Yeterlilik Kipi	-mAktA
-Abil+DI/-mIş/-AcAk Yeterlilik Kipi	Adlaştırma (-DIK/-mA/-AcAk)
Dilek-İstek (-sA)	-mIştl
-DIr (Gerçeklik/Kesinlik/Olasılık)	-sA (Koşul)
İşteş Çatı	"İster... İster..."

İzmir, Yabancılar için Türkçe Kitaplarından örnek alınmıştır.

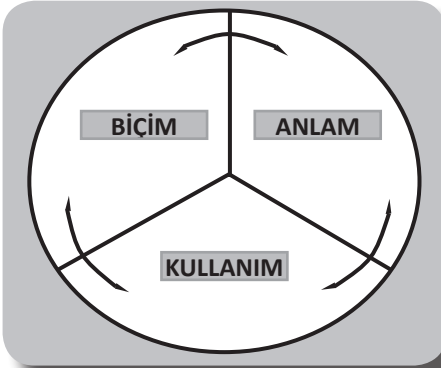
- Konu:** Dilbilgisi Öğretimi
- İçerik:** Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde dilbilgisel birimler nasıl ele alınmalı?
- Amaç:** Dilbilgisi öğretiminin sadece biçimsel özelliklerle sınırlı kalmadığı konusunda farkındalık sağlamak, Dilbilgisel birimlerin anlamsal ve kullanımsal özelliklerinin nasıl ele alınabileceğini göstermek.

1. aşama

Dilbilgisel birimlerin öğretimi için malzeme hazırlamaya başlamadan önce nasıl bir hazırlık yapılabileceğini örneklemek için Çalışma Kağıdı 7’de yer alan “A” etkinliğini öğrencilere dağıtabilirsiniz ya da bir sunum içinde öğrencilere sunabilirsiniz. Etkinlikte -(A/I)r ekinin sadece geniş zaman değil, birçok anlama ve dolayısıyla işleve sahip olduğu görülmektedir.

2. aşama

Dilbilgisi öğretimi için öğretilecek yapı betimlenirken “Üç Boyutlu Dilbilgisi Şeması” (Larsen Freeman 2001: 252) yol gösterici bir şablon olarak kullanılabilir. Bunu katılımcılarınıza aşağıdaki şemayı tahtaya çizerek ya da bir sunu içinde yer vererek gösterebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Dilbilgisinin yalnızca biçimden oluşmadığı bilgisinden hareketle dilbilgisi öğretimindeki anlam ve kullanımların iç içe birbiriyle ilişkili olduğunu gösteren bir model sunulmaktadır.

Larsen Freeman (2001: 252), tarafından hazırlanan bu model, yapıları her açıdan betimlemek gerektiğini göstermektedir.

Biçim boyutunda yapıların olumlu, olumsuz ve soru biçimlerinde nasıl görünümleri olduğu ele alınmaktadır.

Anlam, yapının kullanıldığı bağlamlarda ne anlama geldiğini bir başka deyişle ne tür işlevlere sahip olduğunu göstermektedir. **Kullanım** ise yapının gerçek kullanım bağlamlarındaki örnekleri ve başka yapılardan ne tür farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Dil öğretiminde bu bilgiler öğrenciye sunulmak amacıyla değil, gerçek kullanım bilgilerini öğrencilere sunabilmek için derslerden önce ele alınır. Öğretilecek olan biçim analiz edildikten sonra hangi anlamının, ne tür kullanım örnekleri ile, hangi sözcüklerle öğeleri ile hangi bağlamlarda, hangi tema içerisinde öğrencilere sunulacağına karar verilir. Karar verebilmek için gerçek kullanımlarındaki kullanım sıklıkları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Dilbilgisi, yabancı dil öğretiminde öğrenciye açık ya da örtük biçimde sunulabilir. Bu, öğretmenin öğrenci profiline bağlı olarak seçeceği bir yoldur. Hangi yolla sunarsa sunsun biçimler için ön çalışma yapması önemlidir.

3. aşama

-(A/I)r ekinin biçim, anlam, kullanım özelliklerinin şema üzerinde nasıl ele alınabileceği “B” etkinliği katılımcılara verilerek sunulur.

Çalışma Kağıdı-7

A.İnceleyelim. -(A/I)r geniş zaman ekinin biçimsel, anlamsal ve kullanımsal özelliklerini öğrencilere aktarmak için nasıl bir ön hazırlık yapabiliriz?

BİÇİM

OLUMLU

eylem+(A/I)r+ kişi eki
sarıl- (iki hece)
yap- (tek hece)
uyu- (son ses ünlü)

istisna eylemler

al-, bil-, bul-, gel-,
gör-, kal-, ol-, öl-, var-,
vur-, san-, dur-, ver-

-Ir+ kişi eki
-Ar+ kişi eki
-r+ kişi eki

OLUMSUZ

eylem + **ma** + kişi eki
Ben yap-ma-m
Sen yap-ma-z-sın
O yap-ma-z
Biz yap-ma-yız
Siz yap-ma-z-sınız
Onlar yap-ma-z-lar

-Ir+ kişi eki

ANLAM

Alışkanlık (rutin)
Bilimsel gerçeklik
Olasılık
Gelecek
Öneri
Rica (soru biçiminde)
Hikaye

KULLANIM

Her sabah erken kalkarım.
Su 100 derecede kaynar.
Belki yarın alışverişe giderim.
Biz yarın alışverişe gideriz.
Misafirlere kek yaparsın.
Kapıyı açar mısın?
Adam ve kadın evlenirler ve çok mutlu yaşarlar.

B.İnceleyelim. Üç Boyutlu Dilbilgisi Şemasında -(A/I)r geniş zaman eki.

OLUMLU

eylem+(A/I)r+ kişi eki
sarıl- (iki hece)
yap- (tek hece)
uyu- (son ses ünlü)

istisna eylemler

al-, bil-, bul-, gel-,
gör-, kal-, ol-, öl-, var-,
vur-, san-, dur-, ver-

-Ir+ kişi eki
-Ar+ kişi eki
-r+ kişi eki

BİÇİM

ANLAM

Alışkanlık (rutin)
Bilimsel gerçeklik
Olasılık
Gelecek
Öneri
Rica (soru biçiminde)
Hikaye

KULLANIM

Her sabah erken kalkarım.
Su 100 derecede kaynar.
Belki yarın alışverişe giderim.
Biz yarın alışverişe gideriz.
Misafirlere kek yaparsın.
Kapıyı açar mısın?
Adam ve kadın evlenirler ve çok mutlu yaşarlar.

4. aşama

Dilbilgisi öğretiminde biçim, anlam, kullanım bileşenleri birbiriyle ilişki içindedir ve birbirinden ayrılmaz. Ayrıldıkları takdirde bütünlük bozulur. Bağlamdan bağımsız soyut tümcelerle değil, belirli bağlamlarda belirli işlevlerle kullanılan dilsel birimler kullanılmalıdır. Bir tümce bir bağlamda başka bir anlam taşıırken başka bir bağlamda başka bir anlam taşıyabilir. Bağlamların nasıl hazırlanacağı da önemlidir. Bağlamların bileşenlerini katılımcılara göstermek amacıyla bağlam yıldızını kullanılabiliyorsunuz.

5. aşama

Bağlam yıldızı hakkında konuşulduktan sonra Çalışma Kağıdı 8'de yer alan "A" etkinliği ile -(l)yor ekinin biçimsel, anlamsal ve kullanımsal özellikleri üzerinde durulur. Bu biçimin rutin/her zaman işlevini öğrencilere aktarabilmek için nasıl bir bağlam oluşturulabileceğini göstermek amacıyla Çalışma Kağıdı 8'de yer alan "B" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz. Her bir bileşene bir parça eklendiğinde bağlam ortaya çıkar.

Kısa Bir Bilgi

Bağlam yıldızı öğrenciye gösterilmek üzere hazırlanmış bir şablon değildir. Bağlam yıldızı öğretmenin dersine hazırlık yaparken kullanabileceği, yapı ile ilgili bağlamların oluşturulmasında çerçeveleri belirlemede yardımcı bir öneridir. Bağlam oluştururken farklı şablonlar da kullanılabilir.

6. aşama

Katılımcılarınızla bağlam yıldızını inceledikten sonra oluşturulan bağlama uygun olabilecek diyalog, öykü gibi türlerde metinler hazırlanabileceği belirtilir. Aşağıdaki diyalog örnek olarak gösterilebilir.

Ahmet: Yarın sınav var.
Ayşe: Evet. Ben çok korkuyorum.
Öğretmen her zaman zor sorular soruyor.
Ahmet: Evet ben de her zaman düşük not alıyorum.
Ayşe: Ben de. Çok çalışıyorum ama hep düşük not alıyorum.
Ahmet: Bu yüzden annemler bana çok kızıyor.
Ayşe: «Öğretmen zor soruyor» diye söylemiyor musun?
Ahmet: Söylüyorum ama inanmıyorlar. «Suç sende» diyorlar.

7. aşama

Katılımcılarımıza Çalışma Kağıdı 9'u dağıtabilirsiniz. Çalışma Kağıdı 9'da dilbilgisi öğretimi için hazırlanırken kullanılabilecek başka bir şablon önerisi -DI geçmiş zaman için bir örnek olarak yer almaktadır. Çalışma Kağıdı 10'da ise boş bir şablon yer almaktadır. Örnek üzerinde çalıştıktan sonra katılımcılarınızın da üretimde bulunmasını sağlamak için Çalışma Kağıdı 10'da yer alan etkinliği yapmalarını isteyebilirsiniz. Malzemenin hazırlanması değil, sadece malzeme hazırlığına geçmeden konular üzerinde düşünülmesi hedeflenmektedir.

Çalışma Kağıdı-8

A.Inceleylelim. Üç Boyutlu Dilbilgisi Şemasında -(I)yor şimdiki zaman eki.

OLUMLU

eylem+(I)yor+ kişi eki

Son ses ünsüz -lyor+ kişi eki (gül-üyor)

Son ses ünlü -yor+ kişi eki (uyu-yor)

istisna

Son ses a/e -lyor+ kişi eki

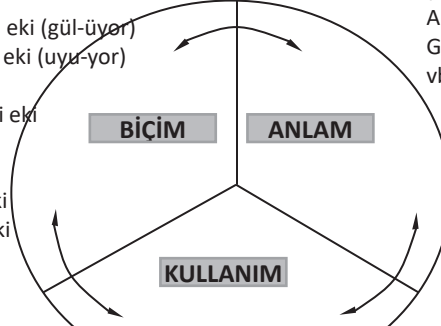
(söyle- söylüyor)

OLUMSUZ

eylem+mA+(I)yor+ kişi eki

Son ses a/e -lyor+ kişi eki

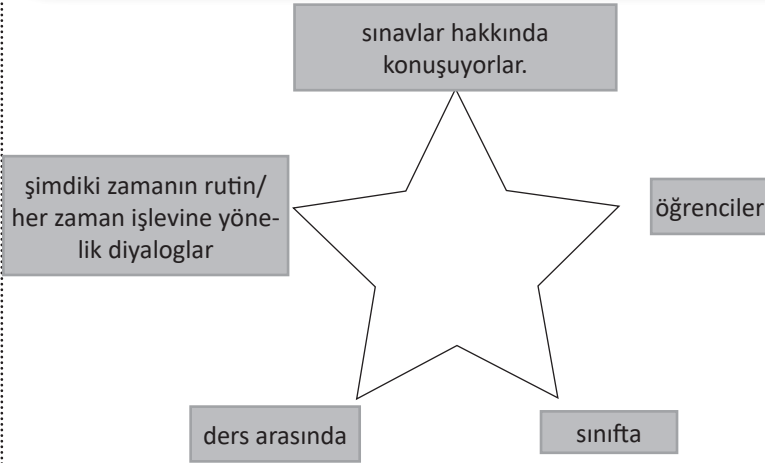
Gel-me-yor -> gelmiyor

Şimdiki zaman
Alışkanlık (rutin)
Gelecek zaman
vb.

Şu an ders çalışıyorum.
Her zaman müzik dinliyorsun.
Yarın okula gidiyorum.
vb.

B.Inceleylelim. Bağlam yıldızında -(I)yor şimdiki zaman eki.

Şimdiki zamanın «rutin/her zaman» işlevine yönelik diyaloglar

Öğrenciler sınıfta ders arasında sınavlar hakkında konuşuyorlar.

2.2.1. Dilbilgisi Öğretimi

Çalışma Kağıdı-9

Dilbilgisi Öğretimi için Malzeme Hazırlığı Çalışmaları

Hazırlık için Aşamalarımız

1. Hedefini belirle.
2. Varsayımlarını belirle (Öğrencilerin neleri öğrendiğini düşünüyorsunuz? Bildiklerinden başka bir yapı ve sözcük kullanmamak önemli olduğundan bildiklerini varsaydıklarını belirle.)
3. Bu hedef ve varsayım doğrultusunda hazırlayacağın malzeme için sürecini planla.

1. HEDEF:

A1 düzeyi yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerine –DI geçmiş zaman eki ve bir işlevinin öğretilmesi için

- Okuma becerisine
- Dinleme becerisine
- Yazma becerisine
- Konuşma becerisine
- Dilbilgisi için mekanik alıştırımlara

yönelik malzeme hazırlama

2. VARSAYIMLAR: Aşağıdaki listede yer alan bilgilere sahip oldukları varsayılır.

Dilbilgisi

-IAr (çoğul eki)
Alfabe- sayılar
Ülke, milliyet, dil
Evet/hayır soruları
-DA (bulunma durumu)
Var/yok
-(I)yor (şimdiki zaman)
Sıfatlar
Koşaç (olumlu-olumsuz-soru)
-II /-slz
-DAn (çıkma durumu)
-(y)A (yönelme durumu)
İyelik
Emir ve istek kipi
Saatler

Temalar ve ilgili sözcükler

Kendini tanıtma
Ailem
Arkadaşlarım
Organlarım
Okulum/işim

2.2.1. Dilbilgisi Öğretimi

3. SÜREÇ:	
Odaklanılacak olan yapıyı biçimsel, anlamsal ve kullanımsal özellikleri açısından betimle.	Biçim Olumlu Eylem+DI+kişi eki Ad/sıfat+-(y)DI+kişi eki Olumsuz Eylem+mA+dl+kişi eki Ad/sıfat değil+di+kişi eki Soru Eylem+(mA)+DI+kişi eki ml? Ad/sıfat (değil) ml+ydl+kişi eki? Anlam Geçmişte yaptığımız/olduğumuz durumları anlatmak Kullanım Ben geldim, Sen yaptın mı? Eskiden, Dün, geçmişte gibi kullanımlar
Girdinin gerçek hayattaki kullanımlarını çerçevesinde --> Tema seç --> Öğretilecek sözcükleri belirle	Tema: Önceden Ben (şimdiki zaman ile karşılaştırmalı olarak girdi sunma) öğrenciydim, gençtim, çalışkandım gibi geçmiş zaman içinde kullanılmış sözcükler
Girdiyi sunmak için bir teknik seç --> Okuma metni, dinleme metni ya da doğrudan sunum vb.	Okuma metni ile giriş yapılacak. Şimdi ve eskiden başlıkları ile iki metin yer alacak ve bir kişi bundan 20 yıl önceki halini, günümüzdeki halini ve yaptıklarını anlatacak.
Girdiyi çalıştıracak ve işlevlerini pekiştirecek bir teknik seç --> Dilsel becerilerden birine yönelik etkinlikler --> Mekanik alıştırmalar	Okuma metni ile giriş yapıp yapının biçimsel özellikleri açıklandıktan sonra dinleme ile geçmiş zaman içeren dinleme etkinliği yapılacak. Biçimsel özellikleri çalıştıracak mekanik alıştırmalar yapılacak. Şimdiki zaman ve geçmiş zaman eklerinden uygun olanın yerleştirildiği mekanik alıştırmalar yapılacak.
Öğrencinin girdiyi kullanmasını sağlayacak bir teknik seç. --> Üretim yapmasını sağlayacak bir yol (konuşma, yazma etkinlikleri ile)	Sen önceden nasıldın? Şimdi nasılsın? Öğrenciler yukarıdaki soruları içeren diyaloglar hazırlayacak. “Önceden Ben ve Şimdi Ben” başlıklı metin yazacak.

2.2.1. Dilbilgisi Öğretimi

Çalışma Kağıdı-10

Dilbilgisi Öğretimi için Malzeme Hazırlığı Çalışmaları

Hazırlık için Aşamalarımız

1. Hedefini belirle.
2. Varsayımlarını belirle (Öğrencilerin neleri öğrendiğini düşünüyorsunuz? Bildiklerinden başka bir yapı ve sözcük kullanmamak önemli olduğundan bildiklerini varsaydıklarını belirle.)
3. Bu hedef ve varsayım doğrultusunda hazırlayacağın malzeme için sürecini planla.

1. HEDEF:

A2 düzeyi yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerine -(I/A)r geniş zaman eki ve bir işlevinin öğretilmesi için

- Okuma becerisine
- Dinleme becerisine
- Yazma becerisine
- Konuşma becerisine
- Dilbilgisi için mekanik alıştırımlara

yönelik malzeme hazırlama

2. VARSAYIMLAR: Aşağıdaki listede yer alan bilgilere sahip oldukları varsayılır.

Dilbilgisi

-IAr (çoğul eki)
Alfabe- sayılar
Ülke, milliyet, dil
Evet/hayır soruları
durum ekleri
Var/yok
-(I)yor (şimdiki zaman)
-DI (geçmiş zaman)
Sıfatlar
Koşaç (olumlu-olumsuz-soru)
-II /-slz
İyelik
Emir ve istek kipi
-(y)Ip / -mAdAn (ulaçlar)
daha / en

Temalar ve ilgili sözcükler

Kendini tanıtma
Ailem
Arkadaşlarım
Organlarım
Okulum/işim
Geçmişim
Gelecek planlarım
Program yapma, randevulaşma

2.2.1. Dilbilgisi Öğretimi

3. SÜREÇ:	
Odaklanılacak olan yapıyı biçimsel, anlamsal ve kullanımsal özellikleri açısından betimle.	
Girdinin gerçek hayattaki kullanımlarını çerçevesinde --> Tema seç --> Öğretilecek sözcükleri belirle	
Girdiyi sunmak için bir teknik seç --> Okuma metni, dinleme metni ya da doğrudan sunum vb.	
Girdiyi çalıştıracak ve işlevlerini pekiştirecek bir teknik seç --> Dilsel becerilerden birine yönelik etkinlikler --> Mekanik alıştırma	
Öğrencinin girdiyi kullanmasını sağlayacak bir teknik seç --> Üretim yapmasını sağlayacak bir yol (konuşma, yazma etkinlikleri ile)	

Konu:	Sözcük
İçerik:	Sözcük nedir? Neleri içerir? Öğretiminde önemli noktalar nelerdir?
Amaç:	Sözcüğünün neleri kapsadığı, sözcük öğelerinin birbirileri ile olan ilişkilerini göstermek ve öğretimi konusunda önemli noktaların farkındalığını sağlamak.

1. aşama

Sözcük tek tek sözcük anlamlarıyla ilgili değil, dilsel birimlerin birbiri ile olan ilişkilerini de inceleyen bir alandır. Bu ilişkilere yönelik farkındalık sağlamak amacıyla Çalışma Kağıdı 11'de yer alan "A" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz. Anlam ilişkilerinin yer aldığı bu basit etkinlik giriş niteliğindedir.

Cevaplar:

<i>doğru / yanlış</i>	<i>zıt anlamlı</i>
<i>zor / güç</i>	<i>eş anlamlı</i>
<i>büyük / küçük</i>	<i>zıt anlamlı</i>
<i>uzun / kısa</i>	<i>zıt anlamlı</i>
<i>yolla-/ gönder-</i>	<i>eş anlamlı</i>
<i>mobilya / koltuk</i>	<i>alt/üst anlamlı</i>
<i>yüz- / yüz</i>	<i>eş sesli</i>
<i>beyaz / ak</i>	<i>eş anlamlı</i>
<i>böbrek / organ</i>	<i>alt/üst anlamlı</i>
<i>al- / al</i>	<i>eş sesli</i>

2. aşama

Sözcük öğelerinin birbiri ile olan ilişkileri bulundukları bağlamlara göre farklılık gösterebilir. Bu durumun örneklendirilmesi için Çalışma Kağıdı 11'de yer alan "B" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Cevaplar:

yanlış, eğri, yalan (zıt anlamlıları)
gerçek (eş anlamlı)

3. aşama

Sözcük öğelerinin yalnızca tek tek birimlerden değil, bir grup sözcükten de oluştuğunu hatırlatmak amacıyla Çalışma Kağıdı 11'de yer alan "C" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Cevaplar:

1. Geçmiş olsun. / kalıp söz
2. Ağır gelmek / deyim
3. Mum dibine ışık vermez. / atasözü
4. Hayırlısı olsun! / kalıp söz
5. Ağzı laf yapmak / deyim
6. İşleyen demir ısıldır. / atasözü

Kısa Bir Bilgi

Sözcük ve sözcük öğeleri arasındaki ilişki konusunda bilgi sahibi olmak yabancı dil öğretmeni için önemlidir.

Dil öğreniminin anlama ve anlatmaya bağlı becerilerinin temel öğesi sözcükler/ sözcüktür. Her düzeyde öğrenilen yeni sözcükler öğrenilen dilbilgisi kurallarıyla örülerek anlamlı bütünler olarak üretilir ve algılanır. Sözcüğünün gelişmesi ifade edebilme becerisini de geliştiren bir durumdur. Dilimizdeki sözcükler bir ya da birden çok sesbirimden oluşmaktadır. Sözcüklerin önünde ve sonunda boşluklar vardır. Bir bağlam içinde kendine ait bir anlamı vardır. Bağlam içindeki kullanımında değişik biçim birimler alabilir ve yeni anlamlar kazanabilirler. Söylemde belli bir biçimsel birlik sunar, kullanım sırasında biçimsel açıdan hiç değişmez ya da bir bölümüyle değişim gösterirler. Sözcük ise sözcüğe göre daha geniş bir yapıyı belirtir. Sözcük, içinde sözcüklerin, kalıplaşmış yapıların, atasözlerinin ve deyimlerin de olduğu dilsel birlikteliği belirtir.

4. Aşama

Sözcük öğelerinin sadece sözcüklerden ve sözcük gruplarından oluşmadığını göstermek amacıyla Çalışma Kağıdı 11'deki "D" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Çalışma Kağıdı-11

A. Aşağıdaki sözcükleri ve sözcük gruplarını ilişki durumlarına göre sınıflandıralım.

doğru / yanlış
zor / güç
büyük / küçük
uzun / kısa
yolla- / gönder-
mobilya / koltuk
yüz- / yüz
beyaz / ak
böbrek / organ
al- / al

zıt anlamlı
eş anlamlı
alt anlamlı-üst anlamlı
eş sesli

B. Aşağıdaki sözcüğün eş anlamlı ve zıt anlamlı sözcüklerini söyleyelim.

Doğru

C. Aşağıdaki sözcükleri ve sözcük gruplarını türlerine göre sınıflandıralım.

1. Geçmiş olsun.
2. Ağır gelmek
3. Mum dibine ışık vermez.
4. Hayırlısı olsun!
5. Ağzı laf yapmak
6. İşleyen demir ısıldar.

deyim
atasözü
kalıp söz

D. Aşağıdaki söz varlığı öğeleri hangi bağlamlarda, ne tür duygularla kullanılabilir ve nasıl anlamlar taşıyabilir? Örnek verelim, tartışalım.

Şey
Yani
İşte
Allah Allah!
Hadi canım sen de!
Çok yaşa.
Efendim
Yaaa!

duygu
kızma
şaşıрма
isteme/dileme
kabul etme/etmeme

4. aşama

Bir dilin anlatımında yer alan sözlerin tamamını sözcük varlığı olarak adlandırılır. Türkçenin sözcük varlığı köken bakımından Türkçe olan sözleri kapsamakla kalmaz. Kullanımdaki söz varlığı daha geniş bir kümeyi işaret eder. Sözcük varlığı bir dilin sözlüğünden daha kapsamlıdır. Sözlükte yer almayan pek çok kullanım da sözcük varlığının içindedir. Sözcük varlığı altında ele alınan başlıklar ve alt konuları Çalışma Kağıdı 12'de "A" etkinliğinde yer almaktadır. Çalışma Kağıdını katılımcılarınıza dağıtabilir ya da bir sunu içinde bilgileri aktarabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi**TEMEL SÖZCÜK VARLIĞI**

Bir dilin öğretilmesi sırasında öncelikle öğretilcek/öğretilmesi gereken sözler temel sözcük varlığı olarak adlandırılır. Bu grupta yer alan sözcük varlığı genellikle günlük hayatta sıklıkla kullandığımız iletişim ortamına ait sözcük varlığıdır. Temel sözcük varlığında adlar ve sık kullanılan eylemler ilk olarak yer almaktadır. Ancak günlük ihtiyaçların değişimi temel sözcük varlığını durağan bir yapıdan çıkararak etkin ve canlı bir duruma sokar.

Temel sözcük varlığı olarak nitelenen sözler nasıl belirlenir?

-Sözlü ve yazılı dildeki sıklık çalışmaları (güncellenerek)

-Gereksinim çözümlemeleri

Sözcük varlığında öğelerin üretilmesi söz konusudur. Üretimin yolları : türetim, bileşik sözler, eşdizimlilik ve kısaltmalardır.

5. aşama

Sözcükler bağlam içinde öğretilir. Katılımcılarınıza bağlam oluşturma yollarını sunabilmek için Çalışma Kağıdı 13'ü dağıtabilirsiniz. Örnekler incelendikten sonra Çalışma Kağıdı 14'te yer alan etkinlik ile bağlam oluşturma çalışmaları yapmalarını isteyebilirsiniz. Hazırlanan örnek bağlamları katılımcılarınızla birlikte inceleyip yorumlayabilir ve A2 düzeyinde öğrenciler için anlaşılır olup olmadıklarını tartışabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Sözcük öğretim teknikleri bağlam göz önünde bulundurularak üç başlık altında incelenmektedir:

Bağlam dışı Teknikler:

Sözcük listeleri, flashkartlar,

Yarı bağlamsal teknikler:

Sözcük grupları (bağlamsal ilişki içinde), sözcük ya da kavram çağrışımları, görsel benzerlik, işitsel benzerlik, anahtar sözcükler, fiziksel tepki, fiziksel algı, anlam haritaları

Tam bağlamsal teknikler

Sözcük öğretimi diğer becerilerle bütünleşik olarak sunulur. Okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinliklerine yer verilir. Tam bağlamsal etkinliklerde, öğrenci anlamını bilmediği sözcükle bir beceriye ait metin ya da bağlam içinde karşılaşır. Bu etkinliklerde dikkat edilmesi gereken belirli noktalar vardır. Örneğin öğretilen sözcük sayısı bağlamı ya da metni anlamaya engel olacak sayıda olmamalıdır. Öğrenci yeni karşılaştığı sözcüğü anlamlandırabileceği bir bütün içine yerleştirip bağlamdan sözcüğün anlamına ilişkin fikir oluşturabilmelidir. Bağlam, ipuçları sunar ve bunu yaparken de tanım yapma, yakın ya da zıt anlamlı sözcük kullanma, çıkarım yaptırmaya gibi yollar seçilebilir.

BİR SÖZCÜĞÜ BİLMEK DEMEK

Öğrencinin sözcükleri öğrenip öğrenmediğini nasıl anlayabiliriz?

Sözcüğün biçimsel özelliklerini (herhangi dilbilgisel bir durumda göstereceği ses değişimleri, sesletim özellikleri gibi), sözlüksel anlamını (görevsel bir sözcük ise görevini ve anlamını) ve bu sözcüğün her türlü kullanım bilgisini (bağlama göre değişebilen kullanımı, yan anlamsal özellikleri, eğretilmeli kullanımları vb.) biliyor olması beklenir. Diğer bir deyişle "öğrendiği sözcükleri aktif olarak kullanabilecek durumda" olmalıdır.

Çalışma Kağıdı-12

A. Aşağıdaki sözcükleri ve sözcük gruplarını ilişki durumlarına göre sınıflandırınız.

ANLAMSAL İLİŞKİLER

Eş anlamlı sözler	zor/güç (ancak eylem biçimlerinde eş anlamlı değıller)
Zıt anlamlı sözler	uzun/kısa, iyi/kötü
Yakın anlamlı sözler	durmak/beklemek, sevmek/hoşlanmak
Mecaz anlam	gözünden düşmek
Çok anlamlı sözler	çıkmaq -->dışarı, yukarı, -(y)A/-DAn
Üst anlam/ alt anlam ilişkileri	çiçek<papatya, mutfak eşyası<dolap
Eğretilmeli sözler	Zaman akıp gidiyor
Düzdeğışmeceli sözler	"Şehir uyandı." "Bu yazarı okudun mu?"
Anlam genişlemesi/ daralması	cep (genişleme, telefon için de kullanılıyor.) yemiş (daralma, meyve anlamından incire)
Örtmece sözler	Lavaboya gidebilir miyim? (tuvalet yerine)

KALIPLAŞMIŞ İFADELER

Kalıp sözler	geçmiş olsun, hoş geldin
Deyimler	burnundan solumak, yüzünde güller açmak
Atasözleri	Ağaç yaşken eğilir.
Özdeyişler	"Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır." M. K. Atatürk
İkilemeler	şöyle böyle, ıvır zıvır

SÖYLEMSEL İFADELER

Doldurma sözler	şey, hımm, işte
Beden dili sözcük varlığı	Evet hayır anlamında başı sallama
Ünlemler	Ah, tüh

İŞLEVSEL SÖZCÜK VARLIĞI

Bağlaçlar	çünkü, bu nedenle, ve ..
İlgeçler	-(y)A kadar, -(y)Adoğru,-
Söylem bağlayıcıları	hani, meğher, belirtildiğı gibi..

2.3. Sözcük

Çalışma Kağıdı-13

A. Bağlam oluşturma örneklerini inceleyelim.

SÖZCÜK: GÖNÜLLÜ ÖĞRENCİ DÜZEYİ:A2	
Yönlendirici Bağlam Oluşturma	Hafta sonu bir okulda çocuklara satranç öğretmek istedi. Gönüllü üniversite öğrencileri bir araya geldiler. Yeni satranç takımları aldılar ve çocuklara parasız ders vermeye başladılar.
Tanımlama	GÖNÜLLÜ: Bir işi yapmak için karşılık (para ya da başka bir şey) beklemiyor. Bu işe kendi isteği ile katılıyor.
Anlamsal ilişkiler Kullanma	GÖNÜLLÜ: Hevesli, istekli, zorlama yok.

SÖZCÜK: KARMAŞA ÖĞRENCİ DÜZEYİ:A2	
Yönlendirici Bağlam Oluşturma	Evin içinde kedi, köpek ve çocuk vardı. Onlar oyun oynuyordu. Hepsi koşuyordu. Evin içindeki eşyalar, kitaplıktaki kitaplar düşüyordu. Evin içinde bir KARMAŞA vardı.
Tanımlama	KARMAŞA: Bir yerdeki eşyaların ya da insanların düzensiz ve sürekli hareketli olmaları.
Anlamsal ilişkiler Kullanma	KARMAŞA: Gürültü var, sakin değil, her şey dağınık, düzensiz.

DEYİM: DİL(İN)DE TÜY BİTMEK ÖĞRENCİ DÜZEYİ:A2	
Yönlendirici Bağlam Oluşturma	Esra kışın soğuk havalarda atkı kullanmıyordu. Annesi ona "Kızım hasta olacaksın, atkı tak" diyordu. Esra takmıyordu. Annesi Esra'ya bunu tekrar tekrar söylüyordu. Annesinin dilinde tüy bitti. Artık söylemiyor.
Tanımlama	Bir şeyi tekrar tekrar söylemekten yorulmak, bıkmak.
Anlamsal ilişkiler Kullanma	Söylemekten bıkmak.

Çalışma Kağıdı-14

A. Aşağıdaki sözcüklerden ve deyimlerden birer tane seçip bağlam oluşturma çalışmaları yapalım.

sinirli
meraklı
ıslak
destek olmak
sabretmek

tepesi atmak
başı sıkışmak
kafaya takmak
gözüne girmek
gözünden düşmek

SÖZCÜK: ÖĞRENCİ DÜZEYİ: A2

Yönlendirici Bağlam
Oluşturma

Tanımlama

Anlamsal ilişkiler
Kullanma

DEYİM: ÖĞRENCİ DÜZEYİ: A2

Yönlendirici Bağlam
Oluşturma

Tanımlama

Anlamsal ilişkiler
Kullanma

Konu:	Sözdizim
İçerik:	Sözdizimde önemli noktalar nelerdir? Öğretiminde önemli noktalar nelerdir?
Amaç:	Sözdizimin anlamsal ve kullanımsal açıdan önemi konusunda farkındalık sağlamak

1. aşama

Sözdizim dilsel birimlerin (sözcük, ek vb.) yan yana geliş kısıtlarını inceler. Bu kısıtlarda dilsel birimlerin biçimsel, anlamsal ve işlevsel özellikleri büyük önem taşır. Bilgi aktarımına geçmeden önce katılımcılarınıza Çalışma Kağıdı 15'te yer alan "A" etkinliğini dağıtabilirsiniz. Hatalı oluşturulmuş dizilişleri nedenleriyle birlikte tartışabilirsiniz.

2. aşama

Aynı dizilişin farklı anlamlarda kullanılabileceğini, tümcenin içerisinde farklı öbekler yer alabileceğini örneklemek için "B" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Cevaplar:

3. tümcedeki ayraçlama hatalı

Kısa Bir Bilgi

Anlamalı bir bütün oluşturmak için sözcüklerin ve öbeklerin yan yana gelişlerine yönelik kurallar vardır. İşlevleri nedeniyle her öge her konumda bulunamaz.

Sözdizim denildiğinde ilk akla gelen birim tümcedir.

Ancak tümceden daha küçük olan öbekler de (sözcük grupları) sözdizim kapsamında ele alınır.

3. aşama

Sözcük grupları ve işlevlerine yönelik farkındalık geliştirmek amacıyla katılımcılarınıza Çalışma Kağıdı 15'te yer alan "C" etkinliğini yaptırabilirsiniz. Bu aşamada sözcük öbeklerinin tümce içinde farklı işlevlerle kullanılacağını vurgulamak önemlidir. Etkinlik sonunda 'Kısa Bir Bilgi' bölümündeki notlardan faydalanılarak açıklamalar yapılabilir.

Kısa Bir Bilgi

Ad (isim): "büyük kapı" gibi bir grup sözcük ad öbeği olarak nitelenebilir. Burada sözü edilen "kapı"dır. Sıfat onu nitelemek için bulunur ve Türkçede ad-sıfat diziliminde sıfat addan önce gelir.

"çocuk bahçesi" bir ad öbeğidir. Belirtisiz ad tamlaması olan bu ad öbeğinde iki ad arasında niteleme ya da belirtme amacıyla bir sıfat kullanılamaz. Sıfat belirtisiz tamlamadan önce kullanılarak bütün öbeği niteleyebilir.

Adlar durum ekleri alarak tümcede farklı görevlerle kullanılabilirler.

Adıl (zamir): Adın yerine kullanılabilen sözcüklerdir ve bir ada gönderimde bulunurlar.

"ben, sen, o, biz, siz, onlar" gibi kişi adıları, "bu, şu, o" gibi gösterme adıları, "bazısı, kimi, birkaçı" gibi belgisiz adılar "kendi" gibi dönüşlü adılı bulunmaktadır.

Sıfat (önad): Sıfatlar adı niteleyen ve belirten sözcüklerdir. Addan önce kullanılırlar.

"güzel, büyük, küçük" gibi kökler olabileceği gibi "başarılı" gibi türetilmiş sıfatlar da olabilir.

Eylem (fiil): Bir iş, bir oluş bir hareket bildiren sözcükler eylem olarak adlandırılır.

Yabancı öğrencilere eylemler gösterilirken eylemleri "al-, yaz-" şeklinde (-) ile göstermek, sonuna bir ek geleceği konusunda bilinç geliştirmek için faydalı olacaktır.

"al-, yaz-" gibi geçişli (nesne alan)

"uyu-, koş-" gibi geçişsiz (nesne almayan) eylemler vardır. Eylemlerde çatı da önemlidir.

Çalışma Kağıdı-15

A. Aşağıdaki sözcük öbeklerinden hangileri hatalı? Nedenleriyle birlikte tartışalım.

bahçesi çocuk
adam yaşlı
yaşlı adam
odası otel

otelin odası
altın bilezik
bileziğin altını
bilezik altın

B. Aşağıdaki tümcelerdeki ayraçlamalardan hangileri doğru? Nedenleriyle tartışalım.

«Yakışıklı erkek arkadaşını yemeğe çağırdı.»

1. [yakışıklı] [erkek arkadaşını] yemeğe çağırdı.
2. [yakışıklı erkek] [arkadaşını] yemeğe çağırdı.
3. [yakışıklı erkek] [arkadaşını yemeğe] çağırdı.
4. [yakışıklı erkek arkadaşını] yemeğe çağırdı.

C. Aşağıdaki sözcük öbeklerini örneklendirelim ve tümce içindeki konumlarını tartışalım.

Ad (isim):

Adıl (zamir):

Sıfat (önad):

Eylem (fiil):

Belirteç (zarf):

Bağlaç:

İlgeç (edat):

Ünlem:

Kısa Bir Bilgi

Belirteç (zarf): Eylemi ya da başka bir sıfatı çeşitli açılardan niteleyen sözcüklerdir. “hızla” gibi sözcükler belirteç olarak kullanılırken, “koş-arak” gibi eylemden türetilen belirteç işlevli yantümceler de kullanılmaktadır.

Belirteçler eylemi durum, zaman, azlık-çokluk, yer yön gibi açılardan nitelerler.

Bağlaç: Bağlaçlar iki sözcüğü, iki öbeği ya da iki tümceyi bağlayan işlevsel sözcüklerdir. Tümcelere birliktelik, zıtlık gibi anlamlar katarlar.

“ve, ama, bu nedenle, bu yüzden, çünkü” bağlaçlara örnek olarak gösterilebilir.

İlgeç (edat): Kendi başına bir anlamı olmayan, tümcede farklı görevlerde yer alabilen işlevsel sözcük türleri arasında yer alırlar.

“kadar, gibi, -(y)A rağmen, -DAn beri” ilgeçlere örnek olarak gösterilebilir.

İlgeçler kendinden önce gelen ada durum eklenmesine neden olabilir (-(y)A kadar, -(y)A göre gibi).

Ünlem: Seslenme ya da duyguyu belirtmek için kullanılan ,tümcede belirli bir görevle tanımlanamayan sözcük ve sözcük gruplarıdır.

“Ey Türk Gençliği!” “Hey!” “Yeter artık!” gibi seslenmeler ve duygu ifadeleri, ünlemler arasında yer alır.

Sözcük türleri belirlenmiş olsa da bir sözcüğün öbekteki ya da tümcedeki görevine bakılmalıdır. Önemli olan hangi işlevle kullanıldığıdır.

“mavi” --> bir renk adıdır

“mavi pantolon” --> mavi, ad öbeğinde bir sıfattır. Sözcük Öbeği (sözcük grupları), belirli bir işlevle bir arada kullanılan bir ya da birden fazla sözcüğü ifade eder. Bu öbekler tümce içinde farklı görevlerle kullanılabilir.

Örneğin, bir ad öbeği özne olabileceği gibi -imek eylemi (koşaç) ile birlikte tümcede yüklem olarak da kullanılabilir.

Sokak lambası çalışmıyor.

Onun ablası **müzik öğretmeni**ydi.

Türkçede temel dizilimde, “Özne - nesne - eylem” sıralaması görülür. Temel dizilime «belirtisiz dizilim» adı da verilir. Diğer öğeler anlam ve işlevine bağlı olarak tümcede yerlerini alırlar. Temel dizilim, özellikle belirtilmek istenen bir durumun olmadığı dizilimdir. Farklı bir dizilim kullanılmasının sebebi öğelere farklı işlevler yüklemektir.

«Biz dün kitapçıdan **o kitabı** aldık.»

«Biz dün o kitabı **kitapçıdan** aldık.»

«Biz kitapçıdan o kitabı **dün** aldık.»

Vurgulanan öğe, eylem önu konumdadır.

4. aşama

Sözcüklerin yan yana gelişle oluşan tümcelerin genel özellikleri hakkında tartışabilmek amacıyla Çalışma Kağıdı 16'da yer alan “A” etkinliğini yapabilirsiniz. Bu etkinlik ile amaçlanan yabancı öğrencilere terminolojik olarak açıklanmasa da ad ve eylem tümcelerinin farkının gösterilmesinin önemli olduğuna dikkat çekmektir.

Kısa Bir Bilgi

Eylem tümceleri (yüklemi eylem olan tümceler)

Yükleminde çekimli bir eylem bulunur (zaman, kip, kişi ekleriyle)

Biz gel-**di-k**

Ad tümceleri (yüklemi ad olan tümceler)

Ben öğretmen-**im**

Ben öğretmen-**dim**

Çocuk hasta-**Ø**.

5. aşama

Tümcelereylemlerine geleneklerle başka bir tümcenin içinde ad, sıfat ve belirteç işlevleri ile bulunabilirler. Bu durumun konuşulabilmesi için “B” etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz. Katılımcıların yorumlarının ardından “C” etkinliğinde yer alan açıklamalar dağıtılıp katılımcıların görüşlerini yeniden değerlendirmesini isteyebilirsiniz.

Çalışma Kağıdı-16

A. Aşağıdaki tümce türlerine örnekler yazalım. A1 düzeyinde Türkçe öğrenenlere aradaki farkı yansıtacak açıklamalar nasıl yapılabilir, tartışalım.

Ad Tümceleri

Eylem Tümceleri

B. Aşağıdaki tümceleri biçimsel olarak inceleyelim ve içinde yer alan yantüm-celerini işlevleri açısından değerlendirelim.

Bahçede oynayan çocuklar kavga ettiler.

Pazardan aldığımız elmalar çürümüş.

Senin beni düşündüğünü bilmiyordum.

Yolda yürürken arkadaşşıma rastladım.

C. Tümceleri tekrar inceleyelim ve daha önceki yanıtlarımızla aşağıdaki açıklamaları karşılaştıralım

Bahçede oynayan çocuklar kavga ettiler.

→ Oyna-y-an (sıfat işlevli yantümce)

Pazardan aldığımız elmalar çürümüş.

→ Al-dığ-ımız (sıfat işlevli yantümce)

Senin beni düşündüğünü bilmiyordum.

→ Düşün-düğ-ün-ü (ad işlevli yantümce)

Yolda yürürken arkadaşşıma rastladım.

→ Yürü-r-ken (belirteç işlevli yantümce)

2. 4. Sözdizim

Eğiticiye Notlar

Kısa Bir Bilgi

Bir ifade, soru, ünlem veya emri dile getiren, anlamlı sözcükler dizisidir. İçerisinde yer alan sözcükler özne, nesne, tümleş ve yüklem olarak görev yapar.

Üç tip tümceden söz edilebilir.

-Basit (anatümceden oluşan)

Ali erken kalktı.

-Karmaşık (Bileşik) (anatümce ve yantümceden oluşan)

Parkta oynayan çocuklar terlemiş.

-Sıralı Tümceler

Bağlaçla bağlanmış tümceler

Gittim ve uyudum.

Bir tümcenin içinde başka bir tümce ekler alarak, çeşitli işlevlerle kullanılabilir.

Ad yantümceleri

"Senin gel-eceğ-in-i biliyordum."

Tümcesinde bir eylem (gel-)

-AcAK+kişi+durum eki ile bir ad olarak kullanılmıştır. Eylem bu tümcede ad olarak görev yaptığından ad yantümcesi şeklinde değerlendirilir.

"Sen geleceksin--- Ben bunu biliyorum".

şeklinde açılabilir.

-mA, -mAk, -DİK + iyelik eki + durum,

- AcAK+ iyelik eki + durum ekleri ile ad yantümce oluşturmak mümkündür.

Sıfat yantümceleri (ortaç)

-An, -DİK+iyelik eki, -AcAK+iyelik eki

-mİş, -AcAK, -(A/I)r/-mAz

eklerinin eyleme gelerek sıfat işlevi yüklemesiyle oluşur.

Özne Ortaçları

-An -mİş -AcAK -(A/I)r/-mAz

Gelen kadın çok güzeldi

-Kadın geliyor. O kadın çok güzeldi.

-Sınava girecek öğrenciler listeye adını yazdırın.

-Öğrenciler sınava girecek. Onlar listeye adını yazdırın.

-Pişmiş yemeğin altını kapat.

-Yemek pişmiş. O yemeğin altını kapat.

-Çalar saat- çıkmaz sokak gibi -(A/I)r/-mAz ile oluşturulan ortaçlar sözlükselleşmiştir. Öğrenciye ayrı bir yapı gibi öğretilmeleri gerekmemektedir.

Nesne Ortaçları

-DİK+kişi

-AcAK+kişi

Pazardan aldığımız elmalar çürümüş.

"Biz pazardan elma aldık. O elmalar çürümüş."

Anlatacağım konu size ilginç gelmeyebilir.

"Ben size konu anlatacağım. O konu size ilginç gelmeyebilir."

! Nesne ortacında eylemi gerçekleştiren kişiye göre kişi eki kullanılır.

Ben alacağım (Benim) alacağım

Sen alacaksın (Senin) alacağın

O alacak. (Onun) alacağı

Biz alacağız. (Bizim) alacağımız

Siz alacaksınız (Sizin) alacağınız

Onlar alacaklar (Onların) alacakları / alacağı)

Belirteç yantümceleri (ulaç)

-(y)Ip - mAdAn -DİkAn sonra

-mAdAn önce -zaman eki +ken

-DİkA

gibi eklerle eylemin belirteç işleviyle kullanılmasıdır. Zaman, neden, amaç, zıtlık, koşul anlamlarıyla kullanılabilirler. Çocuk koş-arak geldi.

Bana her şeyi anlat-madan gitme.

Yolda yürü-r-ken arkadaşımı rastladım.

! Sözdizimsel özellikler yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için önemlidir. Ancak öğrenciye anlatımı aşamasında açık olarak tüm sözdizimsel özelliklerin bir arada anlatılması mümkün değildir.

Sözlü ya da yazılı dilde kullanım sıklığı en yüksek olan yapıların, gerçek dünyada kullanıldığı bağlamda verilmesi uygundur.

6. aşama

Tümcelerde sözcük dizilimindeki değişikliklerinin anlama yansıdığını örneklemek için katılımcılarınızdan Çalışma Kağıdı 17'de yer alan "A" etkinliğini yapmalarını isteyebilirsiniz. Hazırlanan malzemelerin uygunluğunu birlikte tartışarak değerlendirebilirsiniz.

Çalışma Kağıdı-17

A. Aşağıda yer alan tümce gruplarından birini seçin. Seçtiğiniz grupta farklı sözcük dizilişleri ve bu dizilime bağlı olarak farklı anlamlar yer almaktadır. Tümceler arasındaki anlam farkını öğrencilere açıklayabilecek bir sunum ya da etkinlik hazırlayalım. (Bir diyalog içinde, metin içinde, doğrudan sunum yoluyla vb.) nasıl bir ders planı oluşturulabilir?

Dün annemle pazardan meyve ve sebze aldık.
Dün annemle meyve ve sebzeyi pazardan aldık.
Dün pazardan meyve ve sebzeyi annemle aldık.
Meyve ve sebzeyi annemle pazardan dün aldık.

Dün mü arkadaşlarla parkta oyun oynadınız? Dün arkadaşlarla mı parkta oyun oynadınız? Dün arkadaşlarla parkta mı oyun oynadınız? Dün arkadaşlarla parkta oyun mu oynadınız? Dün arkadaşlarla parkta oyun oynadınız mı?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

Konu:	Edimbilim
İçerik:	Edimbilimsel bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl kullanılır?
Amaç:	Edimbilimsel bilgilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler açısından önemini vurgulamak, Edimbilimsel bilgilerin yabancı öğrencilere nasıl aktarılabilceği konusunda farkındalık sağlamak,

1. aşama

Dilin yapısal özelliklerinin yanında kullanımsal özellikleri de büyük önem taşır. Kullanım değerlerinin önemini aktarabilmek amacıyla edimbilim sunumunuza Çalışma Kağıdı 18’de yer alan “A” etkinliğindeki soruları sorarak başlayabilirsiniz .

1. soru için olası yanıtlar: “Burası çok mu soğuk oldu?”, “İçerisi fazla havalandı galiba. Ne dersin?”, “Rüzgar belime belime vurdu.” vb.

2. soruya olası yanıtlar: “Ahmet’in özel sorunları varmış. Kimsenin bilmesini istemiyormuş. Akşam baş başa olalım ve dertleşelim istiyor.” “Ay canım sen hiç zahmet etme. Bize kadar yorulma. Çok kalmayacaklar zaten.” “Aman o kadar işim var, bir de misafir ağırlayacağım. Kimsenin gelmesini istemiyordum aslında.” “Aaa! Evet bize gelecekler ama kesin değil. Onlar gelmezse ben sana geleym istiyorum.” vb.

Kısa Bir Bilgi

Bir dili konuşmak ve anlamak demek, yapı bilgisinin yanı sıra dili bağlam içinde ne şekilde kullanarak iletişimin başarıya ulaşacağını bilmek de demektir. İletişimin içinde konuşucunun niyeti, konuşanların artalan bilgileri, kibarlık stratejileri, söz alma girişimleri gibi bir çok etmen vardır.

Biz konuştuklarımızla sadece bilgi vermeyiz. Mesajlar, duygular, istekler iletmek amacıyla kullandığımız sözcüklere ve tümcelere düz anlamlarından farklı anlamlar yükleyebiliriz.

2. aşama

“sözce” kavramının açıklanabilmesi için “B” etkinliğindeki diyalogu inceleyebilirsiniz. İki ayrı ifadeyi sözdizimsel özellikleri açısından incelemeye çalıştıktan sonra kullanımsal özellikleri betimleyebilmek için tümceden daha üst bir ulam olan “sözce” hakkında bilgi verebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Kullanımları açıklamak için sözdizim terminolojisi sınırlı kalabilir. Bu durumda özne, tümlec, nesne terimlerini de içine alacak, her türlü dilsel birimi kapsayacak bir birime ihtiyaç vardır.

Edimbilim, sözcelerle ifade edilen anlamı inceler. Edimbilimin kapsamı konuşucunun niyetine ve bağlama dayalı anlamdır. Sözce, belli bir bağlam içinde, belli bir zamanda bir konuşucu tarafından dinleyiciye belli bir yerde söylenen sözcük, nida, onaylama sesleri bir ifade gibi bir birimdir. Bir sözce bir tümce olabildiği gibi, “Evet”, “olabilir”, “ya öyle mi?” vs. gibi tek ya da birkaç sözcük ya da bir nidadan ibaret olabilir. Sözce somut, edimbilimsel bir birimdir ve bağlam içinde anlam kazanır.

3. aşama

Konuşurkensöylenendenbaşkabireylem gerçekleştirilebileceğini vurgulamak için “C” etkinliğini yapabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

“Söylemek yapmaktır.” Konuşmanın yanında bir de eylem gerçekleştiriyor. Nikah memuru «sizi karı koca ilan ediyorum» dedikten sonra o iki kişi evli insanlar oluyorlar. Durum değişiyor.

Çalışma Kağıdı-18

A. Aşağıdaki soruları yanıtlayalım.

-Arkadaşınızdan camı kapatmasını isteyin. Bu isteğinizi söylerken «cam, pencere, kapat-, aç-, açık, kapalı» sözcüklerini kullanmayın. Kaç değişik yolla camı kapatmasını isteyebiliriz?

-Akşam Ahmet, Mustafa ve Hatice sana oturmaya gelecekler. Hülya bu programı duydu ve o da gelmek istiyor. Sen Hülya'nın gelmesini istemiyorsun. Bunu Hülya'ya, onu üzmeden nasıl söyleyebilirsin?

B. Aşağıdaki diyalogu sözdizimsel özellikleri açısından inceleyelim

A: Arkadaşlar yarın akşam bize gelecekler.

B: Yaa, öyle mi?

C. Aşağıdaki tümceleri inceleyelim. Konuşucu, bir şey söylemenin yanında başka nasıl bir eylem gerçekleştiriyor?

Nikah memuru: Sizi karı koca ilan ediyorum.

Öğretmen: Senin adını Mehmet koyuyorum.

Ayşe: Teşekkür ediyorum.

Kısa Bir Bilgi**SÖZ EYLEM KURAMI**

Kişilerin inanç, amaç, isteklerine dayalı niyetlerine bağlı olarak edimsel anlam taşıyan sözcelerin konuşucu ve dinleyiciyi eyleme geçiren etkilerini inceler. Bir sözce doğrultusunda aynı zamanda bir eylem gerçekleştirdiğimiz işleme söz eylem denir. Söz eylem, söz verme, selamlama, emretme, bilgilendirme, uyarma, tehdit etme, iltifat etme vb. dil aracılığıyla gerçekleştirilen eylemlere verilen addır.

Söz eylemin bileşenleri:

Düzsöz: Herhangi bir sözceyi dile getirme eylemidir.

Edimsöz: Bir şey söylerken gerçekleştirmiş niyetel eylemlerdir. Teşekkür et-, yemin et-, öner- gibi.

Etkisöz: Sözce kullanıldığı zaman konuşucu ya da dinleyici üzerinde bıraktığı duygusal bilişsel ya da onun belirli bir şekilde harekete geçmesini sağlayan etkidir.

Söz eylemler dolaylı yoldan da ifade edilebilir.

Searle (1969) beş çeşit söz eylem grubu önerir:

İddia ifadeleri (belirtici ifadeler)

Konuşucunun dünyada gerçekleşmiş, gerçekleşmesi olası olan olayları, emin olduklarını, varsayım tahminlerini belirttiği sözcelerdir.

"Nermin'in bugün döneceğini biliyorum."

Yönlendirici edimler

Amacı dinleyen bir iş yapmasını sağlamak olan edimlerdir. "Emretmek, rica et-, izin ver-, yasakla- gibi."

Yükümleyici edimler

Konuşucunun gelecekte bir iş yapmak ya da yapmamak üzere bir yükümlülük üstlenmesine yol açan eylemlerdir. "Söz ver-, istifa et-, garanti et- gibi."

Yansıtıcı edimler

Konuşucunun bir olay karşısında gösterdiği duygusal tepkiyi ifade eden sözcelerdir. "Teşekkür et-, mutluluk dile-, tebrik et- gibi."

İlan edici edimler

Herhangi bir olayı değiştirmeye yönelik kullanılan sözcelerdir.

"Seni işe alıyorum.

Adını Ayşe koyuyorum."

4. aşama

Konuşmalarımız birbiriyle bağlı, öncesi ve sonrası olan, karşılığı olan bir düzen içinde gerçekleşir. Düzenleyici ilkelerin tamamı işbirliği ilkesi adıyla geçer. Grice (1975)'a göre işbirliği ilkesi: Nicelik ilkesi, nitelik ilkesi, bağintı ilkesi ve tarz ilkesinde oluşur. Bu ilkeleri örnekler içerisinde göstermek amacıyla Çalışma Kağıdı 19'daki "A" etkinliğinde yer alan diyalogları tartışabilirsiniz. Diyalogları tek tek inceleyip her diyalogun sonunda ilgili ilkeyi katılımcılarınıza açıklayabilirsiniz.

Diyaloglarla ilgili yapılabilecek yorumlar

A. İletişimin sürdürülebilmesi ve anlamlı olabilmesi için verdiğimiz bilgilerin miktarı önem taşımaktadır. 1. diyalogda A kişinin sorusuna verdiği "Türkiye" yanıtı yeterli bir cevap değildir. 2. diyalogdaki açık adres de gereğinden fazla bilgi içermektedir.

B. İletişimin sürdürülebilmesi ve doğru bilginin aktarılabilmesi için kanıt olmadan konuşmamak gerekir. Yanlış bilgi aktarılmamalıdır.

C. İletişimin sürdürülebilmesi için söylediklerimizin konuşulanlarla ilgili olması gerekir.

D. İletişimin sürdürülebilmesi söylediklerimizin açık, bulanıklıktan uzak, öz ve belirli bir sistem içinde olması gerekir.

Diyaloglar hakkında konuşulduktan sonra "B" etkinliğinde yer alan İşbirliği İlkesi açıklamalarını dağıtabilir ya da bir sunu içinde katılımcılarınıza aktarabilirsiniz.

Çalışma Kağıdı-19

A. Aşağıdaki diyalogları inceleyelim. Sizce bu diyaloglarda nasıl bir sorun var?

A

1.
(Uzun zamandır görüşmemiş
lise arkadaşları İzmir’de yolda
karşılaşıyorlar.)

A: Nerede oturuyorsun?
B: Türkiye.

2.
(Uzun zamandır görüşmemiş
lise arkadaşları İzmir’de yolda
karşılaşıyorlar.)

A: Nerede oturuyorsun?
B: A Mah. 731. Sok. No:20 Daire: 1
Alsancak/ İzmir

B

(İki öğrenci okuldaki İngilizce
öğretmenleri hakkında konuşuyorlar.)
A: Öğretmen hiç İngilizce
bilmiyormuş.
B: Nereden biliyorsun?
A: Öyle söylüyorlar.

C

(İki öğrenci okulda konuşuyorlar.)
A: Öğretmen hiç İngilizce
bilmiyormuş.
B: Arkadaşlar matematik çalışıyor.
A: Öğretmen diyorum.

D

(İki öğrenci okulda konuşuyorlar.)
A: Şimdi bugün derste, saat kaç acaba? Buradan çıkınca yemek mi yesem?
B: Ne diyorsun sen acaba?

B. İnceleyelim.

İŞBİRLİĞİ
İLKESİ**Nicelik İlkesi**

Konuşmaya katkınızı yeterince bilgilendirici olacak şekilde yapın.
Konuşmaya katkınızda gereğinden fazla bilgi vermeyin.

Nitelik İlkesi

Yanlış olduğuna inandığınız bir şeyi söylemeyin.
Yeterince kanıtınız olmadan bir şey söylemeyin.

Bağıntı İlkesi

Konuşmanızı bağıntılandırın, diğer söylenenlerle ilişkilendirin.

Tarz İlkesi

1. Açık olun, ifade belirsizliğini önleyin.
2. Bulanık anlamlılığı önleyin.
3. Kısa ve öz konuşun.
4. Düzenli olun.

Kısa Bir Bilgi

İşbirliği ilkelerine her zaman uyulmayabilir. Her bağlamda açık olmak istenmeyebilir. Ancak bu durum bilinçli yapılıyorsa bir anlam kazanır. Aksi durumda iletişimi engelleyici bir unsur olarak öne çıkar. Bazı bilinçli durumlarda sezdirim yoluna da gidilebilir.

Sezdirim: Açıkça dile getirilmeyen ancak işbirliği ilkelerinden birinin çiğnenmesi ya da bu ilkelerin belli bir biçimde kullanılması sonucu ortaya çıkan örtük konuşucu anlamıdır.

Genel olarak özetlersek edimbilimin temel iki savunusu şöyledir:

Searle'e (1969) göre "Dil kullanırken aynı zamanda bir eylem gerçekleştiririz."

Grice'e (1975) göre "Doğal dil incelenirken mantık dilinin araç olması yeterli değildir. İletişim ve niyet edilen anlam gibi faktörler vardır."

5. aşama

Edimbilimsel özelliklerin öğrencilere aktarılması amacıyla derslerde yapılabilecek bir etkinlik örneği hazırlamak için Çalışma Kağıdı 20'de yer alan "A" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Bu etkinlikte önemli olan iletişimi başlatmak, durdurmak ya da sürdürmek için belirli yapıları kullanabileceğimizi göstermektir. Aynı zamanda işlev ve bu işlev için kullanılan dilsel birimlerden hangisinin öğretileceğine karar verirken dil düzeyine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamakta önemlidir.

Kısa Bir Bilgi

Her bir dilsel birimi kullanmamızın bir amacı vardır.

"-Abilir misin?," "-(A/I)r mısınız?" gibi yapıları rica etmek için kullanırken bu yapılarla birlikte "Lütfen, zahmet olmazsa" gibi ifadeler de kullanınız.

"-Abilir miyim?" gibi yapıları izin almak için kullanabiliriz.

Bu işlevlerin kullanıldıkları bağlamlar önemlidir. Dil öğretimi sırasında en çok dikkat edilmesi gereken kavram "bağlam"dır.

Edimler ve işlevler için farklı yapıları farklı bağlamlarda kullanınız ve bunların öğretiminde düzey de önem taşır. Tüm yapıları liste şeklinde bir derste vermek yerine, her bir dilsel birimi farklı zamanlarda farklı işlevleriyle öğrencilere aktarmak faydalı olacaktır.

Tüm yapılar ayrı ayrı ele alındıktan sonra kullanımsal özellikleri açısından karşılaştırmalı çalışmalar yapılması uygundur ancak ilk kez görüldüklerinde tek tek incelenmeleri daha etkili ve verimli bir öğrenme sağlar.

! Edimbilim çalışmaları ile ortaya konulmuş işbirliği ilkeleri öğretmenler için derslerde kullanacakları dil açısından da yol gösterici bilgiler sunmaktadır.

Öğretmenler nicelik, nitelik, bağıntı ve tarz ilkelerine derslerini anlatırken de dikkat etmelidir.

Öğretmen gerektiği ölçüde, doğru bilgiyi, bağıntılı olarak ve uygun biçimde öğrencilerine aktarmalıdır.

Gereksiz sözcük tekrarlarından kaçınmalıdır. Örneğin, 'işte' 'yani' gibi söylem belirleyicilerinin öğrencileri rahatsız edici ve konstrasyon bozucu oranda kullanılmamasına özen göstermek gerekmektedir.

Çalışma Kağıdı-20

A. Aşağıdaki yönergeleri takip ederek bir ders planı oluşturalım.

AŞAMALAR	ÖRNEK	SİZİN ÖNERİNİZ
Dilin işlevlerinden ya da stratejilerden birini seçin. (izin almak, rica etmek, reddetmek, şikayet etmek, oyalamak gibi)	söz alma, araya girme	
Bu işlevler ya da stratejiler için kullanılan yapıları ya da dilsel birimleri betimleyin.	Bir saniye/dakika Sözünüzü kesiyorum ama bir şey söyleyebilir miyim? Lafınızı balla bölüyorum. Bir şey diyecektim. El ve göz hareketleri	
Belirlediğiniz işlev ve yapının hangi düzeyde öğretilmesinin uygun olacağına karar verin ve bu çerçevede öğrencinin daha önceden bildiğini varsaydığınız yapıları ve söz varlığı öğelerini belirleyin.	A2 ya da B1 düzeyinde farkındalık geliştirmek amacıyla etkinlikler düzenlenebilir.	
Seçtiğiniz işlev ve yapının hangi bağlamda (temada) verilmesinin uygun olacağına karar verin.	Tartışma programı	
Nasıl bir etkinlik düzenlenebileceğini örneklerle ve gerekçelendirerek açıklayın.	Bir tartışma programı dinletilip ya da izletilip öğrenilmesi hedeflenen birimlerin geçtiği yerler boş bırakılarak öğrencilerden boşlukları doldurmaları istenebilir. Uygun söz alma ifadesi ve durumların eşleştirildiği çalışmalar yapılabilir.	

Konu: Toplumdilbilim
İçerik: Toplumdilbilimsel araştırmaların sonuçları dil öğretimine nasıl yansır?
Amaç: Toplumdilbilimsel araştırma verilerinin dil öğretimindeki önemini vurgulamak,
 Toplumsal özelliklerin dil kullanımına etkileri ve farklı dil kullanımlarının öğrencilere nasıl aktarılabileceği konusunda farkındalık sağlamak.

1. aşama

Dil kullanımlarında toplumsal özelliklerin önemi hakkında konuşmak ve dil değişkelerinden bahsetmek için katılımcılarınıza Çalışma Kağıdı 21'deki "A" etkinliğini dağıtabilirsiniz. Bu etkinlikte amaçlanan insanların samimi düşüncelerini, yakınlıklarını, uzaklıklarını ortaya koymak için hitaplarında kullandıkları akrabalık terimlerini göstermektir. Bu durum toplumsal bir özelliktir. Etkinlikte farklı yanıtlar ve yorumlarla karşılaşmak mümkündür.

Kısa Bir Bilgi

Dil kullanımları toplumdan topluma değişebileceği gibi kişiden kişiye de değişebilir. Bu değişiklikler yaşanan bölgeden kaynaklanabileceği gibi kişisel tercih de olabilir. Özellikle hitaplarda kullanılan akrabalık terimleri Türk toplumunda vazgeçilmezdir. Amca, teyze, dede, abla, yenge gibi hitaplar kullanarak karşımızdaki kişiye yakınlığımızı, uzaklığımızı gösteririz. Bu Türk toplumunun bir özelliğidir. Akrabalık ilişkilerine verdiğimiz önem kullandığımız akrabalık terimlerinin çokluğundan da anlaşılmaktadır. Başka dillerde bu tür kullanımlar görülmeyebilir.

2. aşama

Dil kullanımında bölgesel olarak farklılıklar görüldüğünü yani lehçe, şive, ağız gibi özelliklerin farkına varılması için katılımcılara örneklerin yer aldığı videolar izletilebilir. "Tolga Çandarla Sohbet" adlı video kullanımları mizahi bir biçimde göstermektedir. Videoya aşağıdaki bağlantıdan ulaşabilirsiniz.

<https://www.youtube.com/watch?v=RYI-w1i1KgU>

Kısa Bir Bilgi

Dil kullanımlarındaki en büyük farklılıklar şive ve ağızlarda görülür. Şive ağızlara yönelik bilgi yabancı dil öğrencilerine aktarılmalıdır. Bunun sebebi öğrencinin bu özellikleri öğrenmesi ya da kullanması değildir. Bu tür farklılıklar olabileceğine ilişkin farkındalık kazandırmaktır.

3. aşama

Beden dili de toplumsal özellikler taşımaktadır. Katılımcılarınıza, derslerinde öğrencilere bu konularda da farkındalık kazandırmaları gerektiğini vurgulamanız önemlidir. Bu durumun örneklendirilmesi için de internette yer alan bir reklam videosu kullanabilirsiniz. <https://www.youtube.com/watch?v=vleLzlk6qY>

4. aşama

Katılımcılarınıza derslerinde toplumsal özellikleri aktarmalarını sağlayacak bir örnek göstermek amacıyla "B" etkinliğini dağıtabilirsiniz. Burada katılımcılarımızdan istediğimiz B1 düzeyinde Türkçe öğrenenler için bir etkinlik önerisi hazırlamalarıdır. Ahmet adlı bir bankacının farklı bağlamlarda farklı ifadeler kullanımını örneklendirecek bu etkinlik hazırlığı ile katılımcılarınızın hem kendileri konu ile ilgili daha ayrıntılı bilgi sahibi olacak hem de öğrenciler için bir bilinçlendirme etkinliği tasarlayarak derslerinde kullanacakları bir uygulama ile ilgili bir deneyim yaşayacaklardır. Dikkat edilmesi gereken hazırlanan diyalogların düzeye uygunluklarıdır. B1 düzeyinde öğrencilerin anlayıp anlayamayacakları yönünde yorumlar da yapabilirsiniz.

Çalışma Kağıdı-21

A. Türkçede kullanılan hitap ifadelerini düşünelim. Kime, nerede, nasıl sesleniriz? Yorumlayalım.

Örneğin,
Pazarcı: Abla, yenge

[illegible]

B. Aşağıdaki bilgileri okuyalım ve öğrencilere sunabileceğimiz bir diyalog hazırlayalım.

Ahmet 38 yaşında bir bankacı. O evli ve 2 çocuğu var. Çocuklarından biri 12 yaşında diğeri 8 yaşında. Karısı öğretmen.

Ahmet iş yerinde, pazarda, evde ailesiyle, kafede (kahvede) arkadaşlarıyla nasıl konuşur?

Ahmet'in farklı bağlamlarda nasıl konuşacağını gösterecek, B1 düzeyi öğrencilerle uygulayabileceğiniz bir etkinlik için farklı diyaloglar hazırlayınız.

[illegible]

Kaynaklar

Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar

- Adalı, O. (2004), *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Aksan, D. (2004). Türkçenin Sözcük Varlığı, Engin Yayınları: Ankara.
- Aksan, D. (2005). Anlambilim: Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi, Ankara, Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2007), Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, 3. Cilt, 4. Baskı, TDK yayınları: Ankara.
- Altıkulaçoğlu S. (2010), "Yabancı Dil Sınıflarında Eşdizimli Sözcük Öğretimi ve Anadilinin Rolü", *Dil Dergisi*, Sayı 148, [37-52].
- Apaydın, D. (2007) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Yöntem Denemesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ay, S. ve Peçenek, D. (2009). "Deyim Tanımlama Sürecinde Bilişsel Biçim Farklılıkları". 22. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri, Cantekin Matbaası: Ankara.
- Balpnar, Z. (2004). *Turkish Phonology, Morphology and Syntax. (Türkçe Ses, Biçim ve Tüme Bilgisi)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Banguoğlu, T.(2004), Türkçenin Grameri. Ankara:TDK Yayınları.
- Celce-Murcia, M. (2002). "Why It Makes Sense to Teach Grammar in Context and Through Discourse". Hinkel, E. & Fotos, S. (ed.) *New Perspectives on Grammar Teaching in the Second Language Classrooms*. (119-133). Mahwah New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publisher.
- Cem, A. (2005) "Dilbilgisi Öğretiminde Biçim-Anlam-Kullanım Üçlüsü: Ders Malzemesi Hazırlama ve Uygulama Önerisi", *Dil Dergisi*, Sayı 128, s. [7-22].
- Çetin, B. (2017). "İletişimsel Edinç ve Yabancı Dil Olarak Türkçede Dilbilgisi Öğretimi", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/6, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11565>, p. 179-196
- Değer-Cem, A., Çetin, B., Kölecioğlu, E. (2017). Kuramdan Uygulamaya Yabancılar Türkçe Dilbilgisi Öğretimi. Ankara: PEGEM Yayınları. (ISBN:978-605-241-053-0)
- Demirel, Ö. (2010) Yabancı Dil Öğretimi, 5. Baskı, Pegem Akademi Yayınları: Ankara.
- Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, Öğrenme- Öğretme- Değerlendirme, Meb. http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf (23.06.2013).
- Ergenç, İ. (2002). Konuşma Dili ve Türkçenin Söyleyiş Sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yay.
- Fidan, Ö. (2005). Dilbilgisi Öğretiminde Söylem Dilbilgisi Yaklaşımı: Eski Köye Yeni Adet mi Yoksa "Biz Bunu Zaten Yapıyoruz mu?". *Dil Dergisi*. 128:25-37.
- Gencan, T. N.(2001)Dilbilgisi, Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Grice, H. P. (1975). "Logic and conversation." In Cole, P., and J.L. Morgan, eds. *Speech Acts*. New York: Academic Press, 41-58)
- Günay, V.D. (2007). Sözcükbilime Giriş, Multilingual Yayınları: İstanbul.
- Günday, R. (2013). "Çok Dillilik ve Çok Kültürlülük Bağlamında Yabancı Dil Öğretiminde Toplumdilbilimsel Yaklaşım", *Turkish Studies Volume 8/10*: 313-330.
- İmer, K., Kocaman, A., Özsoy, A. S. (2011). Dilbilim Sözlüğü. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yay.

Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar

- Kerslake, C.; Göksel, A. (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*. London& New York: Routledge Publishing.
- Kıran Z., Kıran A. (2014) *Dilbilime Giriş*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Kocaman, A. (2006). *Dilbilim Temel Kavramlar Sorunlar Tartışmalar*. Ankara:Dil Derneği.
- Kocaman, A.& Osam N. (2000). *Uygulamal Dilbilim-Yabancı Dil Öğretimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Hitit Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Ankara: TDK Yayınları.
- Kornfilt, J. (1999). *Turkish*. London&New York: *Routledge*. s. 503-509.
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Larsen-Freeman, D. (2001). "Teaching Grammar". M. Celce-Murcia (haz.) *Teaching English as a Second Language or Foreign Language*. Heinle&Heinle
- McCarten J. (2007) *Teaching Vocabulary*, Cambridge University Press: New York.
- Nation, I.S.P. (2001) *Learning Vocabulary in Another Language*, Cambridge University Press: Cambridge.
- Oxford R., Crookal D. (1990). *Vocabulary Learning: A Critical Analysis of Techniques*, *TESL Canada Journal*, Vol 7. No:2. [9-30]. <http://www.teslcanadajournal.ca/index.php/tesl/article/view/566/397>
- Özden, H.İ. (2014). "Türkiye Türkçesinde Eş Anlamlılık ve Örtmece (Tabu) Kelimelerin Eş Anlamlılık İçindeki Yeri", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı I): 160-165.
- Özgen, M. (2008). *Dilbilgisinden Kullanıma: Bilişsel Yaklaşım Çerçevesinde İşe Dayalı Dil Öğretim Malzemesi Oluşturma Önerisi*. A.Ü. Dil Dergisi. 141. (36-54).
- Özsoy, A. S. (2004). *Türkçe'nin Ses Yapısı-I ; Sesbilim*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. s. 55-85.
- Peçenek, D. (2008). *Yabancı Dil Öğretimde Dilbilgisi*. A.Ü. Dil Dergisi. 141, 67-84.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts: An essay in Psilosophy of Language*. Cambrigde: Cambridge University Press.
- Thornbury, S. (1999). *How To Teach Grammar*. Longman
- Uzdu-Yıldız, F. (2013) "Sözcük ve Sözcük Öğretimi", Durmuş, M.,Okur, A. (editörler). *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı içinde*, Ankara: Grafiker Yayınları.(ISBN:978-605-4692-50-7), [357-364].
- Uzdu-Yıldız, F. (2017). *Yabancı Dil Olarak Türkçede Kalıp Söz Edinci*. *International Journal of Language Academy*. Volume 5/2. 129-140. SSN: 2342-0251. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.3554>
- Uzun, N .E.2006.*Biçimbilim:Temel Kavramlar*. İstanbul:Papatya Yayınları.
- Uzun, N. E., Çetin, B. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Okutmanlarının Dilsel Farkındalığı*. *E-Dil Dergisi*, Sayı 4, 1-13
- Vardar, B. (2004). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yayınları: İstanbul.
- Yaman, H., Akkaya, D. (2012) "Dil Biliminin Kelime Öğretimine Açılan Kapısı: Bağlam Türleri", *Turkish Studies*, Volume 7/3, [2599-2610]. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>
- Yıldız İ., Yıldız F.U., Günay V. D. (2014) *Biçimbirimler Türetim ve İşletim Ardıllarının Sözlü Dildeki Kullanım Sıklığı*, İstanbul: Papatya Yayınları.

3. BÖLÜM

YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

Başlık	İçerik	Önerilen Süre
1. İletişimsel Edinç Yöntemler ve	Öğrencilerinizin beklentileri doğrultusunda en uygun teknikler hangisi/hangileridir? Öğretimin en temel amaçları çerçevesinde yabancı dil öğretim yöntemleri nasıl ele alınabilir?	50 dk
2. Metin Uyarlama	Dil düzeylerine bağlı olarak özgün metinler ders malzemesi olarak nasıl kullanılabilir?	50 dk
3. Dilsel Beceriler	Dilsel beceriler nelerdir? Becerilerin geliştirilmesi ile sözü edilen nedir?	50 dk
4. Malzeme Hazırlama	Malzeme seçme, malzeme uyarlama ve malzeme hazırlama süreçleri nelerdir?	200 dk
5. Değerlendirme	Öğrenci nasıl değerlendirilebilir? Beceriler nasıl değerlendirilebilir? Sınav nasıl hazırlanabilir?	50 dk

- Konu:** İletişimsel edinç ve yabancı dil öğretim yöntemleri
- İçerik:** Öğrencilerinizin beklentileri doğrultusunda en uygun teknikler hangisi/ hangileridir?
Öğretimin en temel amaçları çerçevesinde yabancı dil öğretim yöntemleri nasıl ele alınabilir?
- Amaç:** Dil öğretiminde yer alması gereken bileşenlerin neler olması gerektiğine yönelik olarak farkındalık sağlamak,
Kullanılabilecek yöntemlere yönelik bilgiler aktarmak.

Katılımcıların dil öğretiminin temel bileşenlerinin neler olduğunu bilmesi, öğrenci grubunun özelliklerine bağlı olarak karar verebilmesi açısından büyük önem taşır.

1. aşama

Yöntemlerin aktarılmasından önce dil derslerinde öğrencilerde geliştirmeyi amaçladığımız edinçler üzerinde konuşmak anlamlı olacaktır. Bu sebeple sununuza katılımcılarınıza dil derslerinde nelerin öğretildiğini sorarak başlayabilirsiniz.

Örnek Sorular

- Dil dersinde neleri öğretiyoruz?
- Derslerde yapının yanında kazandırmayı amaçladıklarımız nelerdir?
- Söylenenleri ya da yazılanları anlamlandırmak için ne tür bilgilere ihtiyacımız var?
- Anlamlı konuşmalar yapabilmek ya da yazabilmek için ne tür bilgilere ihtiyacımız var?

2. aşama

Yukarıdaki sorular çerçevesinde doğru ya da yanlış değerlendirmesine gitmeden katılımcı yorumları alınıp konu ile ilgili düşünceleri sağlanır. Yorumlar tamamlandıktan sonra neleri öğrettiğimizi düzenli bir şekilde gösterebilmek için Çalışma Kağıdı 1’de yer alan İletişimsel edinç bileşenlerini dağıtabilir ya da bir sunu içinde katılımcılarınıza gösterebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Dili bilmek uygun bağlamda, uygun kullanımlar oluşturmak ve “iletişimsel edinç” bilgisine sahip olarak, kime, neyin, ne zaman, nasıl söyleneceğini bilmek demektir. İletişimsel edinç de ortaya atıldığı günden günümüze kadar çeşitli bileşenlerle ele alınmıştır.

Sosyokültürel edinç: Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, toplumsal konumu, toplumsal uzaklığı, kişiler arası ilişki gibi toplumsal/ bağlamsal etkenler, kibarlık stratejileri, kesitdil (register) gibi biçimsel uygunluk ve kültürel etkenler olarak alt bileşenlere ayrılmaktadır.

Söylem edinci: Artgönderim/ öngönderim, bağlaçlar gibi öğelerle sağlanan bağlaşıklık, kişi adıları, zaman ifadeleri, metinsel gönderim gibi yapılanmalarla sağlanan gösterim, yeni bilgi ve eski bilginin düzenlenmesi gibi metnin genel yapılanmasıyla ilgili durumlarla bağdaşıklık ve öykü, görüşme gibi metin türü ile ilgili olan metin yapısına yönelik bilgileri içerir.

Dilsel edinç: Sesbilim, sözvarlığı, biçimbilim ve sözdizimsel bilgileri içerir.

Söz örüntüsü edinci: Kalıplar, eşdizimliler, deyimler ve sözcüksel çerçeveleri içerir.

Etkileşimsel edinç: Söz eylemsel edinç, konuşmayı nasıl başlatacağı, nasıl sürdüreceği ve bitirebileceğine ilişkin bilgileri içeren karşılıklı konuşma edinci, beden dili, mesafe gibi sözel olmayan dilsel birimlerin edincini içerir.

Stratejik edinç: Bilişsel, üstbilişsel, bellek, kazanım, oyalama, kendini yansıtırma, etkileşime geçme ve sosyal edinci içerir.

Çalışma Kağıdı-1**A. İnceleyelim**

Edinç Türü	Bileşenler
1. Sosyokültürel Edinç	1.1. Toplumsal/bağlamsal etkenler 1.2. Biçimsel uygunluk 1.3. Kültürel etkenler
2. Söylem Edinci	2.1. Bağlıklık 2.2. Gösterim 2.3. Bağdaşklık 2.4. Metnin genel yapısı
3. Dilsel Edinç	3.1. Sesbilimsel 3.2. Sözcüksel 3.3. Biçimsel 3.4. Sözdizimsel
4. Söz Örüntüsü Edinci	4.1. Kalıplar 4.2. Eşdizimliler 4.3. Deyimler 4.4. Sözcüksel Çerçeveler
5. Etkileşimsel Edinç	5.1. Söz eylem edinci 5.2. Karşılıklı konuşma edinci 5.3. Sözel olmayan iletişim edinci 5.3.1. Beden dili 5.3.2. Uzaklık 5.3.3. Temas 5.3.4. Dilsel olmayan sözceler
6. Stratejik Edinç	6.1. Bilişsel 6.2. Üstbilişsel 6.3. Bellek 6.4. Kazanım 6.5. Oyalama 6.6. Kendini yansıtmak 6.7. Etkileşime girmek 6.8. Sosyal

İletişimsel Edinç Bileşenleri (Celce-Murcia, 2008)

3. aşama

Yöntemlerin tarihsel gelişimini, dayandıkları öğrenme ve dilbilim kuramlarını akademik düzlemde aktarmak yerine yöntemlerin öğretimi nasıl gerçekleştirmeye çalıştıklarını göstermek için katılımcılarınıza dil öğretimini hangi yollarla yapabiliriz diye genel bir soru sorabilirsiniz. Doğrudan sunum yoluyla, göstererek, yaptırarak, dinleterek, oyunlarla gibi yorumlar gelebilir. Burada amacımız katılımcılara yöntemlerin kullandıkları teknikleri düşüncelerini sağlamaktır. Daha sonra Çalışma Kağıdı 2'yi katılımcılara dağıtıp her maddeyi ilgili yöneme bağlayarak yorumlayıp Kısa Bir Bilgi Bölümündeki bilgilerden faydalananak açıklayabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Yabancı dil öğretim yöntemleri

A. Dilbilgisi Çeviri Yöntemi: Klasik Yöntem olarak da adlandırılır. Eski Yunan ve Latincenin öğretimi için 18. yüzyıl sonlarında ortaya çıkmıştır. Temel savı, dil öğrencisinin çeviri yardımı ile, erek dil ile anadili arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları görme fırsatı bularak dil öğretiminin kolaylaşacağıdır. Yabancı dil öğrenimi sırasında kullanılan Dilbilgisi Çeviri Yönteminin insan zihninin işleyişini hızlandıran ve yabancı dil öğrencisinin mantıksal düşünmesini sağlayan bir yöntem olduğu ileri sürülmektedir. Dilbilgisi Çeviri Yönteminin temelde dayandığı psikolojik ya da pedagojik bir kuram yoktur. En temel dayanağı yabancı dil öğreniminin ezberle gerçekleştiğidir.

B. İşitsel Dilsel Yöntem: İşitsel Dilsel Yöntem, 2. Dünya Savaşı sırasında orduya kısa sürede dil öğretmek için kullanılmaya başlanmış olan Ordu Uzman Eğitim Programı çerçevesinde geliştirilmiş bir yabancı dil öğretim yöntemidir. Hızlı dil öğretimi amacıyla uygulamaya geçmiş bu yöntemin kuramsal dayanakları vardır: Amerikan Betimlemeli Dilbilimi ve Davranışçılık. Öğrenme bir alışkanlık geliştirme (otomatikleşme) sürecidir ve taklit, tekrar ile gerçekleşir.

Sesletim önemlidir (önce dinleme ve konuşma, sonra okuma ve yazma). Sözcükler kendiliğinden öğrenilebilir, kalıp yapılar ağırlık verilir.

C. Doğal Yöntem: Yabancı dil öğrenimi, anadil ediniminde geçen süreç ile aynıdır. Dil öğrenimi alışkanlık geliştirme süreci değildir. Zihinde yer alan bir dil edinim düzeneği vardır (sınırlı sayıda kuralla sınırsız sayıda tümce kurulabilir). Doğal Yöntem konuşmanın öğretimine odaklı olarak gelişmiş bir yöntemdir. Doğal Yönteme göre dil, sadece kurallar bütünü değildir. Sözcük öğretimi de önemli olarak görülmektedir. Kullanım sıklıklarına göre sözcükler belirlenmelidir.

D. İletişimsel Dil Öğretimi: Dil asosyal değildir. Karşılıklı etkileşim önemlidir.

İkili, üçlü gruplar halinde çalışmak iletişim şansı sağlar. Karşılıklı etkileşim motivasyonu artırır. İletişimsel etkinlikler içinde dil öğretilmelidir. Sadece yapı değil, tüm kullanımsal özellikler öğrencilere aktarılmalıdır.

E. İşe Dayalı Dil Öğrenme

Dili doğal bağlamlarda sunmak öğrenmeyi kolaylaştırır.

Spontan iletişimi sağlamak önemlidir. Bu sebeple öğrencilere görevler verilmeli ve bu görevlerle dili anlamlı ve özgün biçimde kullanma olanağı sağlanmalıdır. Öğretmen otorite değil, yönlendiricidir.

Her zaman dilin belirli bir birimini ele alıp ona ilişkin sunumlar ve uygulamalar yapılmasına gerek yoktur. Gerekli durumlarda açıklamalar yapılabilir.

F. Seçmecî Yöntem

Bir derste bütün yöntemler, ihtiyaca bağlı olarak bütünlük olarak kullanılabilir. Grubun özellikleri ve grupta yer alan öğrencilerin bireysel özellikleri öğretmenin yolunu belirler. Grubun ihtiyacına bağlı olarak teknikler seçmek dersleri etkili ve verimli hale getirir.

! Yabancı dil dersinde bir yöneme bağlı kalınmasadailetişimsel edinç bileşenlerini geliştirmek için yöntemleri, teknikleri bilmek öğretmen için önemlidir.

Çalışma Kağıdı-2

A. Bilgileri okuyalım ve yorumlayalım.

Dil derslerinde kullanabileceğimiz yollar nelerdir?

A

Anadiline ya da öğrenci ve öğretmenin bildiği ikinci bir dile çevirerek

B

Dil kullanım örneklerini dinleyerek

C

Anadili edinimine benzer bir süreç olduğunu düşünerek
doğal dil kullanım örnekleriyle

D

İletişimsel dil kullanım örneklerini öğrenci için sistematik biçimde düzenleyerek

E

Yaptırarak

F

Gereken durumda gerekli yöntemi kullanarak

Konu: Metin Uyarlama

İçerik: Dil düzeyine bağlı olarak özgün metinler ders malzemesi olarak kullanılabilir.

Amaç: Düzeye uygun metin üretme konusunda farkındalık sağlamak.

Yabancı dil öğretimi sınıflarında kullanılan malzemelerde gerçek dil kullanım örnekleri kullanmak, öğrenci açısından oldukça önemlidir. Ancak gerçek kullanım örneklerindeki anlamlandırılması zor sözcükler, tümceler düzeye bağlı olarak uyarlanmalıdır. Özgün metinlerin düzeye uyarlanması için çeşitli teknikler kullanılabilir ve öğretmenler için bu teknikleri bilmek büyük önem taşımaktadır.

1. aşama

Çalışma Kağıdı 3'te yer alan "A" etkinliğinde yer alan teknikleri katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz. Metni uyarlarken yapılacak olan işlemleri inceleyebilirsiniz.

2. aşama

Tekniklerin sadece özelliklerini vermek çok anlamlı olmayabilir. Bu sebeple Çalışma Kağıdı 4'te yer alan metin uyarlama örneğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz. Örnekte yapılan işlemler açıklandığından katılımcılarınızın zihninde metin uyarlama daha somut hale gelecektir.

3. aşama

Metin uyarlamanın daha açık hale gelmesi için Çalışma Kağıdı 5'te yer alan ifadeleri uyarlamaya yönelik çalışma yapmak faydalı olacaktır. Katılımcılarınızın özelliklerini göz önünde bulundurarak 30-45 dakika aralığında bir süre verip ifadeleri A1 ve A2 düzeyinde yeniden oluşturmalarını isteyebilirsiniz. Çalışma sonunda uyarlanmış tümceleri okuyup birlikte yorumlayabilir, düzeye uygun olmayan noktalara yönelik öneriler sunabilirsiniz. Bu noktada farkındalıklarının gelişmesine destek olmak amacıyla katılımcılarınıza hangi işlemleri yaptıklarını da sormanız önemlidir.

Kısa Bir Bilgi

Yabancı dil derslerinde kullanılan metinler yapay (kurgu) ve özgün metinler (gerçek) olarak iki başlıkta değerlendirilebilir.

Yapay (kurgu) metinler, amaca yönelik sözcük ve dil yapılarını içeren malzemeyi geliştirenler tarafından oluşturulmuş metinlerdir. Genellikle gerçek kullanımlardan farklı olurlar ancak A1 düzeyi için genellikle bu tip metinler kullanılır. **Özgün metinler** ise, dil öğretmeye hizmet etme gibi bir amacı olmayan ve öğrenciyi gerçek hayattaki dil yapılarıyla buluşturan orijinal metinlerdir.

Metinler derslerde sözcük öğretimi, dilbilgisi öğretimi, beceri geliştirme gibi amaçlarla kullanılır. İşlevsel bir biçimde kullanılması için öğrencinin metni anlaması gerekir.

Metin uyarlama/değiştirim

Özgün metni öğrencinin düzeyine ve amaca uygun hale getirmek için bazı değişiklikler yapılması metin uyarlama olarak adlandırılır. Metin uyarlamanın amacı öğrenciyi anlaşılır girdi sağlamaktır. Metin uyarlarken öğrencinin daha önceden öğrendiği sözcükleri öğeleri, dilbilgisel özellikler göz önünde bulundurulur. Kullanılan ders kitabı, öğretim sırası metin uyarlama aşamalarında göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilere bildiğinden bir fazlası metinlerle sunulabilir. Bilmediği çok fazla dilsel birimlerle karşılaşmak (sözcük öğretimi, yapı) öğrencinin tüm metni anlamasını zorlaştırır ve bu durum öğretim hedefine ulaşılmasını engeller.

Çalışma Kağıdı-3

A. İnceleyelim ve yorumlayalım.

En genel özellikleri ile metin uyarlama işlemleri

1. Sözcüksel değiştirme:

- Az kullanılan sözcük ya da ifadenin, daha sık kullanılan sözcük ya da ifadeyle değiştirilmesi.
- Tümceden bazı sözcük ya da ifadelerin atılarak sözcüksel yoğunluğun azaltılması.
- Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla tümceye yeni sözcük ya da ifadelerin eklenmesi.

2. Sözdizimsel değiştirme:

- Devrik tümcelerin kurallı hale dönüştürülmesi ve tümcedeki sözcüklerin ya da ifadelerin yeniden sıralanması.
- Uzun tümcelerin kısa tümcelere ve bağlı, sıralı ya da bileşik tümcelerin basit tümcelere dönüştürülmesi, yani tümcenin bölünmesi.
- Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla ayrı tümcelerin sebep-sonuç, amaç-sonuç, zıtlık, vb. anlamı taşıyan bağlaçlarla birleştirilmesi.

3. Sözcüksel-sözdizimsel değiştirme:

- Sözcük, ifade ve yapıların tekrarından kaçınarak metni küçültme.
- Yapısal ve anlamsal olarak karmaşık olan ifadeleri yeniden kurma.
- Tümcedeki örtük anlatımları ya da anlaşılması zor yapıları açıklamak için metne eklemeler yapma.

4. Biçimsel değiştirme:

Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla bir paragrafın birkaç parçaya bölünmesi ya da bağlaçlar kullanılarak iki paragrafın birleştirilmesidir.

Metin uyarlama teknikleri

- sadeleştirme
- özetleme
- kısaltma
- bölme
- açıklama
- genişletme
- birleştirme
- yerine koyma
- düzenleme
- düşürme
- eksiltme

Çalışma Kağıdı-4

A. İnceleyelim.

Özğün Tümc: Doktorlar, aşırı tuz tüketen insanların kalp rahatsızlığı yaşama riski taşımanın yanında tuz yüzünden fazla kilo aldıklarını ve kilonun da farklı zararları olduğunu vurguluyor.

A1 Düzeyinde Sadeleştirilmesi	A2 Düzeyinde Sadeleştirilmesi
Doktorlar, "Bazı insanlar fazla tuzlu yiyorlar. Bu insanlar için kalp hastalığı riski var ve tuz fazla kiloya neden oluyor. Fazla kilolu olmak da farklı zararlar veriyor. Bu konu çok önemli." diyor.	Doktorlar "Bazı insanlar fazla tuz tüketiyor. Tuz kalp hastalıklarına neden oluyor. Bunun yanında fazla tuz yüzünden çok kilo alırlar. Fazla kilonun farklı zararları var. Bu konu çok önemli." diyor.
1. Sözcüksel değiştirme: "aşırı" yerine "fazla", "rahatsızlık" yerine "hastalık", "kilolu" kullanılmıştır. 2. Silme: "vurgulamak" "zararlı olduğunu" "risk taşımak" "yüzünden" "kilo almak" gibi anlamayı zorlaştıracak ifadeler silinmiştir. Belirtili tamlamalar silinmiştir. 3. Anlamayı kolaylaştırıcı yeni sözcük/ ifade ekleme: "Doktorlar ... vurguluyor" ifadesi kullanılmayıp "Doktorlar, ... diyor." tümcesinin içine 'bu konu çok önemli' ifadesi eklenmiştir. 4. Sözdizimsel değiştirme: Özğün ifade bileşik ve sıralı iç tümcelerden oluşmuş tek bir tümce biçimdedir. Ancak A1 düzeyinde ortaç ve ad yantümce kullanımı olmadığı için bu ifade dört ayrı tümceye ayrılmıştır. Tümce dolaylı aktarımdan tırnak içinde belirtilmiş dolaysız aktarım tümcesi şeklinde yeniden ifade edilmiştir. "Aşırı tuz tüketen insanlar" yerine "bazı insanlar fazla tuzlu yiyor" ifadesi kullanılmıştır. "tuz yüzünden fazla kilo aldıklarını" ifadesi "tuz fazla kiloya neden oluyor" biçimde değiştirilmiştir.	1. Sözcüksel değiştirme: "aşırı" yerine "fazla", "rahatsızlık" yerine "hastalık" kullanılmıştır. 2. Silme: "vurgulamak" "zararlı olduğunu" "risk taşımak" "yüzünden" "kilo almak" gibi ifadeler silinmiştir. 3. Anlamayı kolaylaştırıcı yeni sözcük/ ifade ekleme: "Doktorlar ... vurguluyor" ifadesi kullanılmayıp "Doktorlar, ... diyor." tümcesinin içine 'bu konu çok önemli' ifadesi eklenmiştir. 4. Sözdizimsel değiştirme: Özğün ifade bileşik ve sıralı olan iç tümcelerden oluşmuş tek bir tümce biçimdedir. Ancak A2 düzeyinde ortaç ve ad yantümce kullanımı olmadığı için bu ifade dört ayrı tümceye ayrılmıştır. Tümce dolaylı aktarımdan tırnak içinde belirtilmiş dolaysız aktarım tümcesi şeklinde yeniden ifade edilmiştir. "Aşırı tuz tüketen insanlar" yerine "bazı insanlar fazla tuz tüketiyor" ifadesi kullanılmıştır.
A1 düzeyinde "Bu insanlar için kalp hastalığı riski var ve tuz fazla kiloya neden oluyor" ifadesi seçilirken A2 düzeyinde "Tuz kalp hastalıklarına neden oluyor. Bunun yanında fazla tuz yüzünden çok kilo alırlar." ifadesi kullanılabilmştir. A1 düzeyinde tamlamaları anlamlandırmak zor olduğu için "Fazla kilolu olmak da farklı zararlar veriyor" şeklindeki ifade A2 düzeyinde tamlamalar öğrenildiği için "Fazla kilonun farklı zararları var." şeklinde kullanılabilmştir.	

Çalışma Kağıdı-5

A. Tümceleri uyarlayalım ve örnekteki gibi işlemlerimizi açıklayalım.

Özgün Tümce:: Doktorlar spor yapmanın bizim bilmediğimiz pek çok faydasının olduğunu, çocuk yaştan itibaren düzenli spor yaparak daha sağlıklı olabileceğimizi söylüyorlar. Sporun doğru ve yeterli solunum sağladığını, bu sayede kan tarafından beyne ve tüm organlara yeterli oksijenin taşındığını belirten doktorlar, sporun terlemeyi artırarak vücuttaki toksinlerin atılmasını sağladığını da söylüyorlar.

A1 Düzeyinde Sadeleştirilmesi

A2 Düzeyinde Sadeleştirilmesi

Konu:	Dilsel Beceriler
İçerik:	Disel beceriler nelerdir? Beceri geliştirmek için yapılması gerekenler nelerdir?
Amaç:	Dilsel becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinlik örnekleri hazırlayarak farkındalık kazandırmak.

Dil derslerinde belirli bir kur sistemi uygulanmaktadır.

- A1, A2, B1, B2, C1
- temel, orta, yüksek
- Başlangıç, orta, ileri
- A, B, C

şeklinde adlandırmalarla düzeylere göre gruplandırmalar yapılmaktadır. Bu düzeyler belirlenirken düzey sonunda her dilsel beceri için ulaşılmak istenen hedefin de belirlenmiş olması gerekir. Son dönemde hemen hemen tüm kurumlar Avrupa Dil Gelişim Dosyasında (Common European Framework) belirtilen düzey adlandırmalarını ve içeriklerini kullanmaktadır.

Her düzeyde, her dilsel beceri için önceden belirlenmiş ölçütler göz önünde bulundurularak etkinlikler düzenlenmelidir.

Dilsel beceriler dört temel başlık altında toplanır: okuma, dinleme, konuşma ve yazma.

1. aşama

Bu aşamada amacımız katılımcılara becerileri ve alt becerileri tanıtmaktır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılarınıza Çalışma Kağıdı 6'da yer alan "A" etkinliğini dağıtabilir ve okuma becerisinin alt becerileri konusunu düşünmeye ve yorumlamaya yönlendirebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Okuma Becerisi

Okuma, verici tarafından yazılı aktarılan bildirinin, kişi tarafından kendi yorumunun da katılarak, anlamlandırılması sürecidir. Bir başka ifadeyle, yazılı malzemenin tanınması, algılanması ve yorumlanmasıdır.

Okuma becerisi algısal bir süreçtir ve öğrencinin pasif olarak dahil olduğu değil, aktif olarak içinde yer aldığı zihinsel bir etkinliktir.

Okuma konusunda, dilin yazı dizgesi, sözcükler, tümcelerin özellikleri gibi dilsel etkenlerin yanında kültürel boyut da büyük önem taşımaktadır.

Okuma becerisi bazı alt beceriler içermektedir:

- Türkçenin yazı dizgesini tanıma,
- Türkçenin yazım ve noktalama kurallarını tanıma,
- Sözcükleri tanıma,
- Sözcüklerin düz anlam, yan anlam ve çağrışımsal anlamlarını ayırt edebilme,
- Sözcük dizilimini tanıma,
- Metinde verilen yönergeleri anlayıp, uygun eylemi gerçekleştirebilme,
- Tümceler ya da metnin tamamı için açıklama (yeniden oluşturma) yapabilme,
- Retorik yapıyı tanıma,
- Metnin iletişimsel işlevini anlayabilme,
- Metindeki kültüre özgü yapıları anlamlandırabilme,
- Okuma stratejilerini kullanabilme,
- Metnin ana fikrini çıkarabilme.

A1 düzeyinden itibaren alt becerilerin aşamalı olarak geliştirilmesi için etkinlikler düzenlenir.

2. aşama

Katılımcılarınıza okuma alt becerilerini açıklayarak düzeylere bağlı olarak yapılabilecek etkinliklerde faydalanabilecek bilişsel alan basamaklarını örnek olarak gösterebilirsiniz. Bunun için Çalışma Kağıdı 6'da yer alan "B" etkinliğini dağıtabilirsiniz.

3. aşama

Beceri geliştirme yolları hakkında konuşmalar yaptıktan sonra okuma becerisini geliştirme amacıyla hazırlanmış malzemelerden seçip örnekler göstermeniz faydalı olacaktır.

Çalışma Kağıdı-6

A. Yorumlayalım.

Okuma becerisi geliştirilirken hedeflenen alt amaçlar neler olabilir?

B. İnceleyelim, örnekler verelim.

Okuma becerisine yönelik olarak aşağıdaki basamakların yer aldığı etkinlikler düzenlenebilir.

Bilgi Basamağı	Metinde yanıtı açık olarak bulunan tarama soruları
Kavrama	Metnin konusuna yönelik sözcük anlamlarını tahmin etme
Uygulama	Dünya bilgisi ile metni eşleştirme
Çözümleme	Ana düşünceyi, yardımcı düşünceyi bulma, paragraflar arası ilişki
Sentez	Metni yeniden kurgulama- X olmasaydı/ X olsaydı
Değerlendirme	Metni kendisinin yeniden yorumlaması / X'e katılıyor musun?

4. aşama

Diğer bir dilsel beceri olan dinleme becerisi hakkında konuşabilmek için katılımcılarının düşünmesini sağlayacak olan, Çalışma Kağıdı 7'deki "A" etkinliğini dağıtabilirsiniz. Amaç katılımcıların beyin fırtınası yapmasını sağlamaktır. Yorumlardan sonra siz gerekli açıklamaları yaparak eksik kalan noktaları tamamlayabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi**Dinleme Becerisi**

Dinleme, iletişimin temel adımlarından biridir. Yabancı dil öğretimindeki amaçlardan karşılıklı iletişim kurmanın en önemli adımlarından biri dinleme becerisinin geliştirilmesidir.

Dinleme becerisini geliştirecek etkinlikler, gerçek dünyada yapılan dinleme etkinlikleri ile paralel türden özellikler taşımalıdır.

Dinleme, bazı alt becerilerle daha net açıklanabilir.

- Türkçenin ses dizgesini tanıma. Ses birimleri/vurguyu/ezgiyi ayırabilme,
- Biçimbirimleri tanıma,
- Sözcükleri tanıma,
- Sözcük dizilimini tanıma,
- Duygusal tepkileri ayırt edebilme,
- Konuyu anlayabilme,
- Ana düşüncüyü ve destekleyici düşünceleri ayırabilme,
- Çıkarım yapabilme,
- Eksiltili yapıları / söylenmeyenleri anlayıp zihninde tamamlayabilme,
- Yönergeleri takip edebilme,
- Sorulara cevap verebilme,
- Aksanlı konuşmaları ayırt edebilme.

Dinleme becerisi farklı anadili konuşucuları olan öğrenciler için zor olarak nitelenen bir beceridir. Kendi anadilinde olmayan sesleri duyup ayırt etme, tanıma özellikle dilsel birimler arasındaki boşlukları fark edip ifadeyi birimlerine ayırma konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Alt becerilerin gelişebilmesi için öğrencilerin zamana ihtiyaçları vardır.

Sürecin hızlı ilerleyebilmesi için çok fazla ve farklı türde etkinlikler düzenlenmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin sadece öğretmeni değil, mutlaka farklı yerlerden alınan kayıtları dinlemesi ve mümkünse farklı konuşucularla karşılaşması gerekir. Aksi durumda öğrencilerin sadece kendi öğretmenlerinin konuştuklarını anlarken farklı konuşmacıların söyledikleri düzeylerine uygun hız ve içerikte olsa dahi anlayamadıkları gözlenmiştir. Başlangıçta uyarlanmış malzemelerle yapılan dersler düzeyle birlikte özgün kayıtlara doğru ilerlemelidir.

4. aşama

Katılımcılarınıza dinleme becerisi ve alt becerileri hakkında yorumlar yaptıktan sonra alt becerileri açıklayarak düzeylere bağlı olarak yapılabilecek etkinliklerde faydalanabilecekleri, bilişsel alan basamaklarını örnek olarak gösterebilirsiniz. Bunun için Çalışma Kağıda 7'de yer alan "B" etkinliğini dağıtabilirsiniz .

5. aşama

Beceri geliştirme yolları hakkında konuşmalar yaptıktan sonra dinleme becerisini geliştirme amacıyla hazırlanmış malzemelerden seçip örnekler göstermeniz faydalı olacaktır.

Kısa Bir Bilgi

Dinleme becerisi geliştirmeye yönelik etkinlerde bürünsel özellikler yani vurgu, ezgi, duraklar gibi özellikler mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Anlamanın değişmesine neden olan süren, düşen ve yükselen ezgi çalışmaları, vurgu ile anlamı değişen biçimbirimler derslerde etkinliklerle öğrencilere tanıtılmalıdır. Sesbilim sunumlarında da sözü edilen -ma biçimbirimi olumsuzluk ve ad yapma işlevi taşıdığı durumlarda farklı sesletilir.

Bir diğer örnek de 1. tekil kişi için iyelik ekleri ve kişi ekleri arasındaki fark için gösterilebilir ('benim' öğretmenim, 'ben' öğretmenim).

Çalışma Kağıdı-7

A. Yorumlayalım.

Dinleme becerisi geliştirilirken hedeflenen alt amaçlar neler olabilir?

B. İnceleyelim, örnekler verelim.

Dinleme becerisine yönelik olarak aşağıdaki basamakların yer aldığı etkinlikler düzenlenebilir.

Bilgi Basamağı	Metinde yanıtı açık olarak bulunan tarama soruları
Kavrama	Metnin konusuna yönelik sözcük anlamlarını tahmin etme
Uygulama	Dünya bilgisi ile metni eşleştirme
Çözümleme	Ana düşünceyi, yardımcı düşünceyi bulma, paragraflar arası ilişki
Sentez	Metni yeniden kurgulama- X olmasaydı/ X olsaydı
Değerlendirme	Metni kendisinin yeniden yorumlaması / X'e katılıyor musun?

6. aşama

Okuma ve dinleme becerisi ile ilgili bilgi paylaşımı ve yorumlamaların ardından üretimsel bir beceri olan yazma becerisi hakkında konuşmaya başlayabilirsiniz. Yine katılımcılarınızın yorumlarını alabilmek için Çalışma Kağıdı 8'de yer alan "A" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi**Yazma Becerisi**

Yazma becerisi, dilin üretimsel kısmı ile ilgili olarak daha somut çıktılar ortaya koyduğu için oldukça önemlidir. Algısal süreçler olan okuma ve dinlemenin ne derece kullanıma dökülebildiğini gösteren becerilerden biri olan yazmayı geliştirmek için etkinlikler hazırlarken dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Yazma dilsel bir çıktıdır ve öğretmenin öğrencinin durumunu görmesi ve onu geliştirmek için yeni etkinlikler sunması açısından da büyük önem taşımaktadır. Yazma becerisinin alt becerileri aşağıdaki şekilde listelenebilir.

- Türkçenin yazı dizgesine uygun yazabilme
- Amaca uygun olarak gereken hızda yazabilme,
- Sözcükleri, biçimbirimler, tümceleri doğru yazım kuralları ile birlikte yazabilme,
- Belirli bir ifadeyi, farklı şekillerde yeniden yazabilme,
- Yazılı dil için gerekli olan (bağlaçlar, adılar vb.) dilsel birimleri kullanabilme,
- Dilin iletişimsel işlevini yazılı olarak kullanabilme (reklam metni yazma, davetiye yazma gibi.),
- Olaylar arası ilişkileri iyi kurgulayarak anlamlı metin oluşturabilme,
- Sözlüksel anlamı, çağrışımsal anlamları kullanabilme,
- Kültürel özellikleri doğru kullanabilme,
- Okuru göz önünde bulundurabilme,
- Yazma stratejilerini kullanabilme.

Yazma,

Denetlemeli
Yönlendirmeli
Özgür

olarak gerçekleştirilebilir.

Denetlemeli yazma, sınırları öğretmen tarafından belirlenmiş, öğrencinin ne yazacağını öğretmen tarafından tahmin edilebildiği etkinlikler içerir.

"Sınıfımızda var." gibi.

Yönlendirmeli yazma, sınırları çizilmiştir ama çıktıyı öğretmen tam olarak tahmin edemez.

Odanı tarif et. (Bir resim verilip "Resimdeki odayı tarif et".) gibi

Özgür yazma, sınırları yoktur. Tahmin edilemez.

.... hakkında fikirlerin nelerdir? Nedenleriyle açıklayan bir paragraf yaz

7. aşama

Katılımcılarınızdan yazma çalışmaları yapılırken düzeylere uygun olarak ne tür etkinlikler yapılabileceğini düşüncelerini isteyebilirsiniz. "B" etkinliğini dağıtıp ne tür konular hakkında nasıl yönergelerle yazma çalışmaları yaptırılabilceğini örneklendirmelerini sağlayabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Yazma becerisini geliştirmek için yapılacak olan alıştırmalarda dikkat edilmesi gereken bir nokta öğrencinin dünya bilgisidir. Öğrencinin bilmediği bir konuda yazmasını beklemek oldukça anlamsızdır. Beklenen dünya bilgisini kullanarak bir metin yazması değil, dilsel becerisini kullanarak bir metin oluşturmasıdır. Bu sebeple daha önce hiç bahsi geçmemiş, net bir yönlendirmesi olmayan yazma etkinlikleri yapılmamalıdır. Öğrencinin kendini rahatça ifade edebileceği türden etkinlikler düzenlenmelidir.

Not: Malzeme geliştirme bölümünde yazma yönergeleri hakkında tekrar çalışılacaktır.

Çalışma Kağıdı-8

A. Yorumlayalım.

Yazma becerisi geliştirilirken hedeflenen alt amaçlar neler olabilir?

[illegible]

B. Düzeylere uygun yazma yönergeleri düşünelim.

A1 : _____

A2 : _____

B1 : _____

B2 : _____

C1 : _____

6. aşama

Konuşma becerisi sözel üretimsel bir beceridir. Monolog şeklinde gelişen konuşmaların yanında karşılıklı konuşma da önemlidir. Bu sebeple dinleme ve konuşma iç içe gerçekleşmektedir. Katılımcılarınızın yorumlarını alabilmek için Çalışma Kağıdı 9'da yer alan "A" etkinliğini katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi**Konuşma Becerisi**

Konuşma becerisinde amaç, etkili, açık, anlaşılır iletişimdir. Üretimsel bir etkinlik olan konuşma da öğretmen için öğrenci hakkında ipuçları sağlar. Öğrencilerin en zorlandıkları becerilerden biri olan konuşmada kişisel özellikler oldukça büyük önem taşımaktadır. Her öğrenciyi aktif hale getirmek için çalışmak önemlidir.

Konuşma alt becerileri:

- Farklı uzunluktaki dilsel birimleri seletebilme,
- Vurgu, ezgi gibi bürünsel özellikleri kullanabilme,
- Biçimbirimleri, sözcükleri, öbekleri ve tümceleri konuşmada uygun şekilde kullanabilme,
- İletişim amaçlı tümceler üretebilme,
- Durma, kendini düzeltme, açıklama gibi stratejiler kullanabilme,
- Eksilteli yapıları kullanabilme,
- Aynı anlamı farklı ifade edebilme,
- Konuşma diline özgü bağlayıcı birimleri kullanabilme,
- Durum ve amaca uygun iletişimsel işlevi olan ifadeleri kullanabilme,
- Farklı bağlamlarda farklı kesitdil (register) kullanabilme. Sosyal çevreye göre dil kullanımını değiştirebilme,
- Ana düşüncüyü, destekleyici düşüncelerini ve olaylar arasındaki ilişkileri sunabilme,
- Mimik, jest, beden hareketlerini dile paralel olarak kullanabilme,
- Konuşma stratejilerini kullanabilme.

Konuşma becerisinde de önemli olan tanıdık/bildik olmayan durumlara ilişkin yorumlar yapabilmesinden çok dili etkili şekilde kullanmasını sağlayacak türden etkinlikler yapılmasıdır. Kendini tanıtmayı, farklı bir kişiye ait bilgilerin olduğu kişi kartlarında yer alan bilgileri kendisiymiş/başkasıymiş gibi aktarabilmesi, geçmiş, şu anki hayatı ve geleceğe yönelik planlarını aktarması, kendisine verilen bir haritadan/krokiden yol tarif etmesi, karikatür tarzında bir olay anlatan resimlere bakıp bir hikaye anlatması, karşılıklı konuşmaların olduğu diyaloglar oluşturması, izlediği bir filmi/okuduğu bir kitabı anlatması, gelecekte okuyacağı bölüm/ çalışacağı iş ile ilgili bilgileri bilgilerini paylaşması, okuduğu bir röportajı haber metni olarak bir sonucu gibi anlatması gibi etkinlikler düzenlenebilir. Konuşma becerisi için yapılan etkinliklerle karşılıklı etkileşim unutulmamalıdır. Konuşma genellikle monolog şeklinde gerçekleşmez. Bu sebeple alışveriş diyalogları, doktor-hasta, öğretmen-öğrenci, patron-işçi, karı-koca, arkadaşlar gibi kişiler arasında geçen sohbetler, bilgilendirici konuşmalar örnekleriyle öğrencilere sunulmalı ve benzer türden etkinlikler yapmaları beklenmelidir.

7. aşama

Katılımcılarınızdan konuşma çalışmaları yapılırken düzeylere uygun olarak ne tür etkinlikler yapılabileceğini düşüncelerini isteyebilirsiniz. "B" etkinliğini dağıtıp ne tür konuşmalar hakkında nasıl yönergelerle konuşma çalışmaları yaptırılabilirini örnekledirmelerini sağlayabilirsiniz.

! Düzeyine ve amaca uygun sadece algısal değil, üretimsel sürece uygun girdiler sağlamak ve üretim beklemek gerekmektedir. Dili kullanmaktaki amacın, iletişim kurmak olduğu unutulmamalı, dilsel becerilere yönelik olarak verilen her türlü malzeme gerçek kullanım özelliklerini taşımalıdır. Beceriler mümkün olduğu ölçüde bütünlük olarak verilmelidir.

Çalışma Kağıdı-9

A. Yorumlayalım.

Konuşma becerisi geliştirilirken hedeflenen alt amaçlar neler olabilir?

B. Düzeylere uygun konuşma yönergeleri düşünelim.

A1 : _____

A2 : _____

B1 : _____

B2 : _____

C1 : _____

Konu:	Malzeme Hazırlama
İçerik:	Malzeme seçme, malzeme uyarlama ve malzeme hazırlama süreçleri nelerdir?
Amaç:	Öğrenci ihtiyaçlarına bağlı olarak malzeme seçimi, uyarlama ve hazırlama süreçlerinde nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda farkındalık sağlamak.

1. aşama

Malzeme denildiğinde akla ilk olarak kitap ya da alıştırma kağıtları gelse de gerçek dünyadaki tüm nesneler, ders kitapları, alıştırma kağıtları, öğrenciler, öğretmen, ses kayıtları/videolar, mailer, resimler/fotoğraflar, sınav kağıtları derslerde malzeme olarak kullanılabilir. Katılımcılarınızın bu konuda düşüncelerini sağlamak amacıyla Çalışma Kağıdı 10'da yer alan "A" etkinliğini yapmalarını isteyebilirsiniz.

2. aşama

Dersegiren öğretmenler sınıfın özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda her zaman hazır malzemeler bulamayabilir. Bu sebeple malzemelerini kendisi seçmek, uyarlamak ve hazırlamak durumunda kalabilir. Bu durumun katılımcılar tarafından anlaşılabilmesi için "Kimler malzeme hazırlığı aşamasına dahil olabilir?" şeklinde bir soru yöneltebilir ve yorumlarını alabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Derste kullanılacak malzemelerin değerlendirilmesi, seçimi, uyarlanması ya da yeniden hazırlanması öğretmenin görevidir. Çünkü sınıf içinde malzemeyi uygulayan ve kullanımını değerlendirebilecek kişi öğretmendir. Bu sebeple öğretmen malzeme hazırlama konusunda bilgi sahibi olmalıdır. Hazırlama ile ele alınan sadece yeni bir şey oluşturma anlamında düşünülmemelidir. Sınıfta kullanıma hazır hale getirmek ve gerçekleştirilen tüm süreçler bu kapsamda ele alınabilir.

3. aşama

Yabancı dil öğretimi konusunda çalışmalar yapan araştırmacıların derslerde kitap kullanma konusunda görüşlerinde ayrılıklar görülmektedir. Öncelikle katılımcılarınıza derste kitap kullanmanın gerekliliği ile görüşlerini sorabilirsiniz. Daha sonra kitap kullanımı ile ilgili olarak araştırmacıların ifadelerinin yer aldığı "B" etkinliğini dağıtabilir ya da sunuda gösterebilirsiniz. İki farklı görüşü uzlaştıran malzeme uyarlama özellikle vurgulanmalıdır.

4. aşama

Katılımcılarınıza malzeme hazırlamaları gerektiğinde nelere dikkat etmeleri gerektiğini sorarak biraz yorum yapmaları için süre tanıyabilir ve ardından dikkat edilmesi gereken noktalardan siz söz edebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Malzeme hazırlarken güdülenme, eğilim, öğrenme stratejileri, yaş, zeka, kültür, gibi öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Malzemeler öğrenciler üzerinde etki bırakmalı, öğrencilerin kendilerini rahat hissetmelerini sağlamalı, öğrencilerin güvenlerini geliştirmeli ve başarıya duygusu vermeli, öğrenciyi özgün dil kullanımına yönleltmeli, öğrencilere hedef dili iletişimsel amaçlar için kullanma olanağı tanımalı, sağ-sol beyin işlevlerini uyaran etkinlikler içermeli, öz-değerlendirmeye olanak tanımalı, kültürel farkındalık ve duyarlılık geliştirmeli, dil kullanımının gerçekliğini yansıtmalıdır.

Çalışma Kağıdı-10

A. Yorumlayalım.

Derslerde kullanılan malzemeler neler olabilir?

B. İnceleyelim.

Dil öğretimi alanında ders kitabı kullanımına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır:

Yabancı dil öğretiminde ders kitabı kullanılmalı

- Tutarlılık ve sürekliliğin sağlanmasına yardım eder,
- Öğrenciye dizgelilik ve bağdaşıklık sunar,
- Öğrenci için bir rehberdir,
- Başvuru kaynağıdır,
- Öğretmenlere hazırlık, öğrencilere gözden geçirme anlamında bir destektir.

Ders kitabından bağımsız ders yapılmalı. Ders kitabı,

- Dil öğelerine ayrılan süre ve dil deneyimi çerçevesinde ders kitabı, yüzeysel ve indirgeyicidir.
- Tüm kullanıcılarının gereksinimlerini karşılayamaz,
- Sınırlandırıcıdır ve esnek değildir,
- Öğretmenin girişim gücüne ve yaratıcılığına ket vurur.
- Ders kitabında sunulan konular ya da görsel araçlar güncelliklerini yitirebilirler.

Ders kitabı kullanımına ilişkin bu iki karşıt görüşü uzlaştırmaya yönelik bir çözüm önerisi **malzeme uyarlamadır**. Malzeme uyarlama süreci yeniden biçimlendirme sürecidir. Malzemenin uygun olmaması durumunda yöntemi, dilsel içeriği, konuları, beceri dengeleri, dilsel öğelerinin sıralanışı, kültürel içeriği uyarlanarak uygun hale getirilebilir.

5. aşama

Malzemelerin özellikleri ve malzeme hazırlarken dikkat edilmesi gerekenler hakkında konuşulduktan sonra malzemelerin düzeylere bağlı olarak nasıl değişiklikler gösterebileceğini sorabilirsiniz.

Malzemeler düzeye bağlı olarak dünya, görev, metin açısından kolaydan zora bir yapılanma izlenerek hazırlanmalıdır. Bu durumun daha net olarak anlaşılabilmesi için Çalışma Kağıdı 11'i katılımcılarınıza dağıtabilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Malzeme hazırlanırken öncelikli olarak grubun ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekir. Ortaya çıkan ihtiyaçlar çerçevesinde dilsel bir araştırma yapılması ve araştırma bulguları ile malzemeler hazırlanması gerekir. Malzemeler hazırlandıktan sonra kullanım sırasında ve sonrasında mutlaka değerlendirilmelidir. Bir sınıfta çok güzel işlenebilecek bir malzeme farklı bir sınıfta etkili ve verimli olamayabilir.

6. aşama

Katılımcılarımız dilsel bilgiler ve yabancı dil öğretimi ile ilgili en temel özellikler hakkında ipuçları aldıktan sonra her bir beceri için farklı düzeylerde örnekler hazırlamaya başlayabilir. Malzeme hazırlamaya başlamadan önce yabancılar için hazırlanmış kitaplardan her beceriye yönelik olarak birer örnek göstermeniz faydalı olacaktır.

Katılımcılarınızdan ilk olarak Çalışma Kağıdı 12'de yer alan okuma metnini bir diyaloga çevirmesini isteyebilir ve bilişsel alan basamaklarından uygun olanları dikkate alarak sorular hazırlamasını isteyebilirsiniz. Hazırlık için 30-45 dakika arasında bir süre yeterli olacaktır. Etkinliğin sonunda metinleri okuyup metinlerin işlenebilirliği ve düzeye uygunluğu hakkında hep birlikte yorumlar yapabilirsiniz. Sözcük seçimi, yapıların düzeye uygunluğu dikkat edilmesi gerekenler arasında yer alır.

7. aşama

Dinleme becerisi ve ardından konuşma becerisini geliştirmeyi sağlayacak bir etkinlik hazırlamaları için katılımcılarınıza Çalışma Kağıdı 13'ü dağıtabilirsiniz. Kalıp sözlerin yer aldığı etkinlikte amacımız becerilere yönelik çalışmalar yaparken işlevsel değeri büyük olan dilsel birimlerin anlamsal farklarının ortaya çıkarılmasını sağlamak ve özellikle duygu değeri olan ifadelerin öğretiminde yapılabilecekler hakkında düşünmeye yönlendirmektir.

Hazırlık için 30-45 dakika arasında bir süre yeterli olacaktır. Etkinliğin sonunda metinleri okuyup işlenebilirliği ve düzeye uygunluğu hakkında hep birlikte yorumlar yapabilirsiniz. Bu etkinlik değerlendirilirken en çok dikkat edilmesi gereken ifadelerin hangi durumlarda kullanıldığının netleşip netleşmediği olmalıdır.

Konuşma etkinliklerini başka bir becerinin ardından yapmak öğrencilerin konuşacakları konunun sınırlarını bilmeleri açısından etkili olmaktadır. Bu sebeple katılımcılarınızdan bu dinleme etkinliğinin ardından nasıl bir konuşma etkinliği hazırlanabileceğini de düşünmelerini isteyebilirsiniz.

7. aşama

Yazma ile ilgili yönerge vermek önemlidir. Katılımcılarınızdan Çalışma Kağıdı 14'te yer alan aşamaları takip ederek nasıl bir etkinlik düzenlenebileceğini planlamalarını isteyebilirsiniz. Değerlendirme aşamasında yine düzeye uygunluğuna ve verilen görevin açık olup olmadığına dikkat etmeniz faydalı olacaktır.

Kısa Bir Bilgi

Tüm becerilerin bütünleşik olarak düzenlendiği çalışmalar yaptırmanız da faydalı olacaktır. Dilbilgisel amacı, sözvarlığı öğeleri açısından bir hedefi olan ve tüm becerilere yönelik bir çalışma örneği Çalışma Kağıdı 15'te yer almaktadır.

Çalışma Kağıdı-11

A. İnceleyelim.

A1 (kolay) C1 (zor) 			
a) Dünya			
1) Soyutluk düzeyi: Konuya somut mu soyut mu yaklaşıyor?	Somut tanımlamalar Şimdi ve burada	Başka zaman ve yerde Orada ve o zaman	Soyut bakış açısı
2) Görsel destek derecesi: Görsel olarak destek nasıl sağlanacak ve bu görev edimini destekliyor mu?	Daha fazla görsel destek	Daha az görsel destek	Görsel destek yok
3) Dilsel bağlam: Dilsel bağlam var mı, görev edimini destekliyor mu?	Daha fazla artık bilgi, daha az bilgilendirme	Sınırlı artık bilgi	Fazla bilgilendirme, çok az artık bilgi
b) Görev (iletişimsel ve bilişsel işleme gerektiren)			
4) İşleme Düzeyi: Metindeki bilgilerle öğrencinin neler yapması bekleniyor? Bilgi hangi düzeyde işlenmeli?	Betimleyici (sunulan bilgiyi anlama)	Yeniden yapılandırmacı (bilgiyi yeniden düzenleme)	Değerlendirme (farklı bilgi kaynaklarını karşılaştırma)
5) Kiplik: cevaplarını nasıl sunmalı ya da üretimleri nasıl olmalı?	Sözel olmayan tepkiler (sadece algı)	Sınırlı sözel tepki tekrar düzeyinde sözlü ve yazılı)	Sözel tepkiler (betimleme düzeyinde yazılı ya da sözlü)
c) Metin			
7) Sözdizim: Basit tümceler mi karmaşık tümceler mi?	Sıklıkla kullanılan sözcükler	Daha az kullanılan sözcükler	Az kullanılan sözcükler
8) Metin yapısı: Açık yapılanma mı, örtük yapılanma mı?	Yapı açık ve basit	Yapı bir parça örtük	Yapı örtük
9) Metin uzunluğu: Kısa mı uzun mu?	Kısa	Ortada derecede uzun	Uzun

Çalışma Kağıdı-12

A. Aşağıdaki röportaj metnini metin basitleştirme aşamalarını da göz önünde bulundurarak diyaloga dönüştürelim ve A1 düzeyinde kullanılacak bir okuma etkinliği hazırlayalım.

Ünlü şarkıcı Nejla Altınses ile yaptığımız röportaj çok ses getirdi. Röportajımıza iş hayatı ve özel hayatı ile ilgili çarpıcı bilgiler veren Altınses'e bizlere zaman ayırdığı için teşekkür ederek başladık. Son albümü Aşk'ın ne zaman raflardaki yerini alacağını sorarak devam eden konuşmamızda Aşk'ın bir ay içinde dinleyicileri ile buluşacağını öğrendik. Kaçınıcı albümü olduğu ile ilgili sorumuza 28 yanıtını aldığımızda yaşını da merak ettik. Kendisi yaşını söylemek istemedi. Müzik dünyasında hiç rakibi olup olmadığını sorduk, o da bize "Tek rakibim yine kendim." diye yanıt verdi. Başkalarının ne yaptığının önemli olmadığını sözlerine eklerken herkesin tarzının farklı olduğunu ve farklı dinleyicileri olduğunu da belirtti.

Çalışma Kağıdı-13

A. Aşağıdaki kalıp yapılardan beş tanesini seçip, seçtiğiniz yapıların öğretimi amacıyla B1 düzeyinde kullanmak üzere bir dinleme etkinliği hazırlayalım. Dinleme etkinliğini konuşma etkinliği ile tamamlanacak şekilde düzenleyelim.

Vay canına!
Şansa bak!

Hadi canım sen de!
Hay Allah!

Yok artık!
Oldu mu şimdi!

Benden bu kadar!
Ne alakası var!

3. 4. Malzeme Hazırlama

Çalışma Kağıdı-14

A. Aşağıdaki yönergeleri takip ederek bir yazma etkinliği düzenleyelim.

1. Bir teknik seç,
 - * denetlemeli
 - * yönlendirmeli
 - * özgür
2. Konuyu ve düzeyi belirle,
3. Metin türünü seç,
4. Düşünceyi düzenlemesine yardımcı adımlardan seç ve etkinliğini hazırla
 - * Konu hakkında beyin fırtınası ve kavram haritası yaptır
 - * Soru ve/veya cevaplar ver
 - * Sözcükleri listele
 - * Kalıpları belirle
 - * Resim göster
 - * Olay örgüsüne göre sıralanmış resimlerden hikaye yazdır
 - * Giriş paragrafı oluştur, devamını iste
 - * Giriş paragrafından sonra bağlaçlar ver ve bu bağlaçlara göre metni tamamlat
 - * Sonucu ver metni iste
 - * Metni farklı karakterlerin gözünden tekrar yazdır. (Masal karakterleri olayları kendi gözlerinden anlatsınlar.)
 - * Birlikte yazdır (Herkes bir tümce söyler ve metin oluşturulur.)
 - * Diyalog ver, metne dönüştürmelerini söyle
 - * Metin ver, diyaloga dönüştürmelerini söyle
 - * Roller ver
 - * Bir ürün göster, dilbilgisel kısıt ver ve reklam metni yazdır
 - * Bir metin ver, bu metne karşı görüş içeren ya da destekleyen bir metin yazdır
 - * Bir metin ver, bu metne yorum yazdır.

Çalışma Kağıdı-15

A. Aşağıdaki hedefleri içeren okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerine yönelik ve mekanik alıştırmalar yapılarak hedef yapının pekiştirilmesini sağlayacak bir ünite planı yapalım.

Düzyey: A2

Hedef Yapı: Belirtisiz ad tamlaması

Tema: Sağlık

Hedef Sözyarlığı öğeleri : kan tahlili, sıra numarası, çocuk doktoru, göz doktoru, reçete, eczane gibi hastane ve sağlık temasında yer alan sözyarlığı öğeleri.

Konu:	Değerlendirme
İçerik:	Öğrenci nasıl değerlendirilebilir? Beceriler nasıl değerlendirilebilir? Sınav nasıl hazırlanabilir?
Amaç:	Yabancı dil öğretiminde ne tür değerlendirme türlerinin kullanılabileceği konusunda farkındalık sağlamak, Beceri değerlendirmede göz önünde bulundurulması gereken ölçütler konusunda bilgilendirme yapmak.

1. aşama

Öğretmenlerin, derslerin öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin neyi yapabildiklerini bilmeleri gerekir. Öğrenmenin değerlendirilmesi, öğretme ve öğrenmenin bir parçasıdır.

Değerlendirmeler stresli ve yarışmaya yönelik olmamalıdır. Yarışma ve stres kaynağı olmak yerine kişinin işbirlikli çevrede kendini tanımasını (self-image) ve kendine saygı duymasını (self-esteem) sağlamalıdır.

Her dilsel beceri için ayrı değerlendirme yapılmalıdır.

Öğretmenler öğrencilerin hedeflenen başarı düzeyine ulaşip ulaşmadıklarını kontrol etmek isterler. Değerlendirmenin tek amacı, not vermek değildir. Öğrencinin yeterli olduğu ya da olmadığı noktaları belirlemek öğretmenin öğretim yöntemlerine ve malzemelerine yeniden yön vermesini sağlar.

Değerlendirme ölçütleri, sistemi, türleri, ölçütleri içinde bulunan kurumun sistemine ve amacına bağlı olarak değişiklikler gösterebilir. Düzey belirleme sınavı, kur bitirme sınavı ve sertifika sınavı şeklinde farklı amaçlarla düzenlenebilir. Bu bilgiler çerçevesinde katılımcılarınızı değerlendirmenin sadece klasik sınavlarla yapılmadığı konusunda yanıtlar vermesi için yönlendirerek ne tür değerlendirmeler yapabileceğini sorarak başlayabilirsiniz. Katılımcılarınızın yorumlarının ardından değerlendirme ile ilgili açıklamaların yer aldığı Çalışma Kağıdı 16'yı dağıtabilir ya da bilgileri bir sunuda katılımcılarınızla paylaşabilirsiniz.

2. aşama

Her bir beceri için ayrı değerlendirmeler yapılması önemlidir. Bu sebeple, dilbilgisel gelişimin gözlenmesi için, okuma için, yazma için, dinleme için ve konuşma için farklı değerlendirmeler kullanılmalıdır.

Katılımcılarınızdan her bir beceri için ne tür sorular hazırlanabileceğine yönelik yorumlarını isteyebilirsiniz.

Kısa Bir Bilgi

Sınavlarda sorular açık olmalıdır.

Dilbilgisi ayrı olarak değerlendirilebilir ya da yazma ve konuşma sınavlarının içerisinde de değerlendirilebilir.

Okuma ve dinleme sınavlarında bilişsel alan basamakları soruların hazırlanmasında yol gösterici olabilir.

Üretimsel beceriler olan yazma ve konuşmada amacın dünya bilgisi ölçmek olmadığı dilsel üretimler ile ilgilendiği unutulmamalıdır.

Yazma için doğru yazma, metnin bağdaşıklığı, bağlaşıklığı, sözvarlığı öğelerinin kullanımı gibi tüm alt becerilerin yer aldığı ölçekler hazırlanmalıdır. Aynı durum tüm beceriler için geçerlidir. Tüm becerilerin alt becerileri sınavlarda göz önünde bulundurulmalı ve ölçeklerin hazırlanmasında kullanılmalıdır. Hem sorularda hem ölçeklerde düzeye uygunluk ölçütü göz önünde bulundurulmalıdır.

Değerlendirmeler yapılırken öznel olunmamalı, öğrencilerin milliyeti, cinsiyeti, dini değerlendirme dışında bırakılmalıdır.

Çalışma Kağıdı-16

A. İnceleyelim.

Değerlendirme türleri**Gözlem**

Öğrencinin başarılarını görebilmek ve ölçebilmek için sistematik bir gözlem tekniği kullanılabilir. Önceden hazırlanan kontrol listeleri kullanılarak yapılan gözlem sayesinde dersler kesintiye uğramaz ve öğrenci değerlendirildiğinin farkında olmaz. Böylece stresten uzak kalmış olur.

Gözlem dersi kesintiye uğratmaz

Etkinliklerde öğrencinin performansı gözlenir ve böylece sadece bir günlük değerlendirmeye sınırlı kalmamış olunur ve öğrencinin sadece dilsel becerileri değil, motivasyonu, ilgisi de değerlendirmeye dahil edilebilir.

Kendini Değerlendirme

Öğrenci merkezli bir yaklaşımla ortaya çıkan kendini değerlendirme öğrencinin kendini güvende ve rahat hissetmesini sağlar. İlk aşamalarda öğrenciler için zor olur ama net ölçütler verildiğinde ve ne yapacakları açıklandığında öğrenciler kendi yapabildiklerini görme şansı bulur.

Gelişim Dosyası (Portfolyo)

Öğrencilerin kendi seçtikleri tüm çalışmaları bir araya toplaması ile gerçekleşir. Öğrencinin süreç içindeki gelişimini ortaya koymak için önemlidir. Seçimi öğrenciler yaptığı için motivasyon sağlar.

Proje Çalışması

Grup olarak ya da bireysel olarak proje çalışmaları yaptırılabilir. Proje çalışmaları dilsel olmayan becerilerini de kullanma açısından öğrencilere şans sunar.

Grup olarak yapılan projelerde birlikte çalışmak öğrenciler için güdüleyici olabilir. Başarısız öğrencilerin diğerlerinden bilgileri alma şansı olur. Gruplar iyi oluşturulduğunda ve roller iyi dağıtıldığında farklı becerilere sahip öğrencilerin olduğu sınıflarda proje çalışmaları faydalıdır. Ancak gruplar halinde yapılan projelerde not vermek zordur. Bireysel çabalara farklı notlandırmalar yapma şansını ortadan kaldırır.

Proje çalışmaları not vermekten çok sınıfın genel durumunu değerlendirme amacıyla kullanıldığında verimli olur.

Klasik sınavlar

Sorulara yanıt verme, boşluk doldurma, tümce eşleştirme, paragraflardaki sıralamayı düzenleme, seçme gibi yönergelerle ve belirli süre kısıtları ile yapılan değerlendirme türüdür. Nesnel değerlendirme imkanı sağladığı için kurumlarda en çok tercih edilen tür budur. Belirli bir saat dilimindeki başarı durumunu göz önünde bulundurduğu için genel durum ile ilgili bilgi vermez.

- ! Gözlem
- Kendini değerlendirme
- Gelişim dosyası
- Proje çalışması
- Klasik sınavlar
- Testler

gibi bütün yöntemler bir arada da kullanılabilir.

Önemli olan düzeye, beceriye ve amaca uygun bir içerik hazırlamaktır.

Kaynaklar

Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar

- Aktaş, T. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*. 1/1 89-100
- Andrews, S. (2007). *Teacher Language Awareness*. Cambrigde University Press.
- Bachman, L. F., Palmer, A. S. (1996). *Language Testing in Practice: Designing and Developing Useful Language Test*. Oxford University Press.
- Bagarić, V. (2007). "Defining Communicative Competence". *Metodika*. 8(1), 94-103.
- Bölükbaş, F. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*. UDES 2015. 924-935
- Brown, H. D. (2001). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. London: Longman
- Canale, M. (1983). "From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy". In J.C. Richards & R.W. Schmidt, (Ed). *Language and Communication* (pp.2-27). London: Longman.
- Canale, M., Swain, M. (1980). "Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing". *Applied Linguistics*, 1, 1-47.
- Celce-Murcia, M. (2008). "Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching". In E. A. Soler & M.P.S. Jordà (Ed). *Intercultural Language Use and Language Learning* (pp. 41-57). Springer.
- Celce-Murcia, M., Dörnyei, Z., Thurrell, S. (1995). "Communicative Competence: A Pedagogically Motivated Model with Content Specifications". *Applied Linguistics*, 6(2), 5-35.
- Cem, A. (2005). "Dilbilgisi Öğretiminde Biçim-Anlam-Kullanım Üçlüsü: Ders Malzemesi Hazırlama ve Uygulama Önerisi". *Dil Dergisi*. 128: 7-24
- Demircan, Ö. (2002). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Demirel, Ö. (2004). *ELT Methodology*. İstanbul: Pegem A Yayıncılık.
- Durmuş, M. (2013). İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metin Sorunları Üzerine. *Bilig*. 65 135-150.
- Elbir, B., Aka, F. (2015) Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımına Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* . Volume 10/12 Summer 2015, p. 371-386, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8425>, ANKARA-TURKEY
- Ellis, R (2003b). *Task-based Language Teaching and Learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (2001). "Investigating form focused instruction." In R. Ellis (Ed). *Form-Focused Instruction and Second Language Learning* (pp. 1-46). Malden: Blackwell Publishing.
- Ellis, R. (2016). "Anniversary article Focus on Form: A Critical review". *Language Teaching Research*, 20(3), 405-428.
- Fidan, Ö. (2005). "Dilbilgisi Öğretiminde Söylem-Dilbilgisi Yaklaşımı: Eski Köye Yeni Adet mi, Yoksa 'Biz Bunu Zaten Yapıyoruz' mu?". *Dil Dergisi*. 128: 25-37.
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Yararlanılan ve Önerilen Kaynaklar

- Littlewood, W. (1981). *Communicative Language Teaching: An Introduction*. Cambridge University Press.
- Peçenek, D. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisi. *Dil Dergisi*. 141. 67-84
- Peçenek, D. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Araç Geliştirme. *A.Ü. Dil Dergisi*, 129, 85-95.
- Prabhu, N.S. (1990). "There is no best method-Why?" *TESOL Quarterly*, 24 (2), 161-176.
- Thornbury, S. (1999). *How to Teach Grammar*. Harlow: Longman.
- Yaylı, D., Bayyurt, Y. (2009). *Yabancılar Türkçe Öğretimi*. Anı Yayınları.

Yabancı dil olarak Türkçe
öğretimi alanında sertifika
programları düzenlenmekte ve
yabancı dil olarak Türkçe
öğretimi adıyla üniversitelerin
bazı bölümlerinde bir ya da iki
önemli bir ders öğretim
planlarında yerini almaktadır. Bu
kitap, lisans programlarında ve
sertifika programlarında dersleri
veren uzmanlara yol gösterici bir
içerik sunmak amacıyla
hazırlanmıştır. Kısa bilgiler ve
yabancı dil olarak Türkçe
öğretmek isteyenlerin kendilerini
geliştirebilmelerine katkı
sağlayacak etkinlik önerileri
sunulmuştur.

Kitap, yabancılar Türkçe
öğretmek amacıyla değil,
yabancı dil olarak Türkçe
öğretmek isteyenlerin gelişimine
destek sağlamak amacıyla
oluşturulmuştur.

ISBN 978-975-441-508-7

9 789754 415087 >